

บทที่ 4

ผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “การประยุกต์พุทธวิธีในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองของเด็กในตำบลแม่เมาะ จังหวัดลำปาง” กำหนดขอบเขตในการวิจัย โดยทำการเลือกศึกษาเด็กที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่

1. โรงเรียนบ้านหางสูง จำนวน 66 คน
2. โรงเรียนบ้านปงชัย จำนวน 34 คน

จำนวนดังกล่าว เป็นจำนวนนักเรียนทั้งหมดในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 ของทั้ง 2 โรงเรียน ที่สามารถเข้าร่วมค่ายกิจกรรมสัมพันธ์ได้ รวม 100 คน โดยการนำเอาพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสาร เพื่อส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการพัฒนาตนเองตามแนวอุดมคติ 5 ประการที่ประยุกต์จากหลักเบญจศีลเบญจธรรม ในรูปแบบกิจกรรมฐาน รวมทั้งสิ้น 5 ฐานกิจกรรม แล้วทำการประเมินความรู้ความเข้าใจทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรมในแต่ละฐานกิจกรรม ณ สวนสุขภาพพลตห้วยคิง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง ในวันเสาร์และอาทิตย์ที่ 2 – 3 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2549 รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 2 วัน 1 คืน

จากการจัดค่ายกิจกรรมสัมพันธ์ เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กในด้านการพัฒนาตนเองตามหลักอุดมคติ 5 ประการที่พึงปฏิบัติของชาวพุทธซึ่งพัฒนามาจากหลักเบญจศีลเบญจธรรม โดยการนำพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสาร พบผลการวิจัย ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 เพื่อนำพุทธวิธีในการสื่อสารมาประยุกต์ใช้กับเด็กเพื่อการพัฒนาตนเองตามหลักอุดมคติ 5 ประการที่ประยุกต์จากหลักเบญจศีลเบญจธรรม

ในการนำพุทธวิธีมาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารเพื่อการพัฒนาตนเองของเด็ก ตามหลักอุดมคติ 5 ประการที่ประยุกต์จากหลักเบญจศีลเบญจธรรมนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาผ่านรูปแบบของกิจกรรมฐานจากการจัดค่ายกิจกรรมสัมพันธ์ ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมในแต่ละฐานที่ผู้วิจัย

นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวัดความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม เพื่อให้กิจกรรมเกิดความหลากหลายและสอดคล้องกับหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแต่ละฐานกิจกรรม ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา ค้นคว้าทั้งจากเอกสารและหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเกมเพื่อกิจกรรมสันตนาการ, การจัดกิจกรรมค่าย, การสอบถามข้อมูลจากทีมงานฝ่ายมวลชนสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ ที่ปฏิบัติงานทางด้านนี้โดยตรง รวมทั้งจากประสบการณ์ส่วนตัวของผู้วิจัยในการเข้าร่วมกิจกรรม ค่ายมาก่อน ทำให้สามารถคัดเลือกกิจกรรมที่นำมาใช้ในฐานกิจกรรมทั้ง 5 ฐาน ได้ดังนี้

1. ฐานความเมตตากรุณา

เนื่องจากในฐานนี้ผู้วิจัยต้องการวัดความเมตตากรุณาของเด็กจากการมีความปรารถนาดีที่อยากจะปกป้องช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากอันตรายในสถานการณ์ต่างๆ ไม่คิดที่จะทำร้ายผู้อื่น ซึ่งกิจกรรมที่จะสามารถวัดความรู้ความเข้าใจในหลักอุดมคติข้อนี้ได้นั้นจากการศึกษา ข้อมูลส่วนใหญ่จะใช้การเล่นิทานที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความเมตตากรุณาโดยตรง เช่นนิทานที่เกี่ยวกับความเมตตากรุณาต่อสัตว์ เป็นต้น แต่หลังจากที่ได้ขอคำแนะนำจากทีมงานฝ่ายมวลชนสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ ซึ่งได้เสนอรูปแบบกิจกรรมที่ทางทีมงานใช้เป็นกิจกรรมหนึ่งประกอบการจัดค่ายมวลชนสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปีและสอดคล้องกับหลักสูตรดังกล่าวได้ มีชื่อกิจกรรมว่า “กิจกรรมปิดตาคำทาง” ทำให้ผู้วิจัยเลือกนำกิจกรรมนี้มาเป็นกิจกรรมประจำฐานที่ 1 ฐานความเมตตากรุณา มีอุปกรณ์และวิธีเล่น ดังนี้

กิจกรรมปิดตาคำทาง

อุปกรณ์ที่ใช้

- ผ้าปิดตา
- ขอนไม้ กิ่งไม้

วิธีการเล่น

สมาชิกในกลุ่มทุกคนจะถูกปิดตาด้วยผ้า แล้วเดินจับมือตามกันไปเป็นแถว โดยจะมีที่ฐานคอยนำทางให้ ระหว่างทางสมาชิกในกลุ่มจะต้องเจอกับสิ่งกีดขวางประเภทต่างๆ เมื่อสมาชิกในกลุ่มคนแรกเจอสิ่งกีดขวางต่างๆ เช่น กิ่งไม้หรือต้นไม้ จะต้องคอยตะโกนบอกเพื่อนต่อๆกันไป จนถึงคนสุดท้าย ว่าเจอสิ่งกีดขวางอะไรและจะต้องผ่านไปด้วยวิธีใด เช่น การลอด ข้าม เพื่อไม่ให้

เพื่อนคนอื่นๆ สะดุดทักถาม โดยห้ามปล่อยมือและดึงผ้าปิดตาออก เพื่อวัดความเมตตาากรุณาของสมาชิกในแต่ละกลุ่มจากความปรารถนาดีที่ไม่ต้องการให้เพื่อนสมาชิกในกลุ่มชนสิ่งกีดขวางที่ตนพบมาก่อนนั่นเอง

เหตุผลที่ทำให้ผู้ทำวิจัยเลือกนำกิจกรรมนี้มาใช้วัดความรู้ความเข้าใจในด้านความเมตตาากรุณา เนื่องจาก “กิจกรรมปิดตาคำทาง” สามารถเชื่อมโยงกิจกรรมกับหลักธรรมด้านความเมตตาากรุณาได้อย่างชัดเจน การที่สมาชิกในกลุ่มคนแรกเจอสิ่งกีดขวางก่อน และสามารถข้ามผ่านไปได้นั้น หากมีความเมตตาากรุณา มีปรารถนาดีกับผู้อื่น ก็ย่อมต้องการที่จะให้เพื่อนคนอื่นๆ สามารถข้ามผ่านสิ่งกีดขวางไปได้อย่างปลอดภัยเช่นเดียวกับตน โดยไม่ชนหรือกระทบกับสิ่งกีดขวางต่างๆ เช่นกัน โดยจะต้องตะโกนบอกเพื่อนคนต่อไป ว่าทางข้างหน้าจะต้องสัมผัสกับวัตถุประเภทไหน และต้องใช้วิธีใดในการข้ามผ่านไปให้ได้ แต่หากไม่มีความปรารถนาดีที่อยากจะให้เพื่อนพ้นสิ่งกีดขวางในสถานการณ์ต่างๆ ก็จะนิ่งเฉย ไม่บอกเพื่อนคนต่อไปว่าตนได้สัมผัสกับวัตถุสิ่งใด ทำให้เพื่อนคนต่อไปที่เดินมาถึงจุดดังกล่าว จะต้องชน สะดุด หรือกระทบกับวัตถุนั้น ซึ่งก็นับว่าเป็นการวัดความรู้ความเข้าใจในด้านความเมตตาากรุณาที่เด็กแต่ละกลุ่มมีได้อย่างชัดเจน เหตุผลอีกประการที่ผู้วิจัยเลือกใช้ “กิจกรรมปิดตาคำทาง” เป็นเครื่องมือในการวิจัยแทนการเล่านิทาน เนื่องจากกิจกรรมปิดตาคำทางเด็กจะได้ตัดสินใจและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเองมากกว่าการฟังนิทาน ซึ่งการมีส่วนร่วมโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองจะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจได้เป็นอย่างดีเพราะเด็กสามารถตอบได้ตามความเป็นจริงว่าทำไมถึงเลือกบอกหรือไม่บอกเพื่อนเพราะอะไรนั่นเอง

พุทธวิธีที่นำมาใช้ในกิจกรรม

ในกิจกรรมปิดตาคำทาง ผู้วิจัยได้นำพุทธวิธีการสื่อสารในด้านกลวิธีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับเด็กนอกเหนือจากพุทธวิธีในด้านของการรู้จักบุคคลที่จะสื่อสารและการเลือกธรรมะที่จะใช้สื่อสารให้เหมาะกับบุคคลอีก 4 วิธีด้วยกันคือ

1. สื่อสารจากรูปธรรมไปนามธรรม จากการทำกิจกรรมที่เด็กสามารถเห็นได้ชัดเจนว่า หากคอยตะโกนบอกเพื่อนให้ระวังสิ่งกีดขวางต่างๆ ก็จะทำให้เพื่อนไม่ชนหรือกระทบกับสิ่งกีดขวางนั้นๆ แล้วจึงโยงเข้าสู่ความเมตตาากรุณาที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ว่าสิ่งที่เด็กทำนั้นเป็นความปรารถนาดีที่จะช่วยให้ผู้อื่นพ้นจากทุกข์และอันตรายในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งเป็นหลักอุดมคติขั้นพื้นฐานประการแรกที่พุทธศาสนิกชนที่ดีพึงปฏิบัติ

2. สื่อสารจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปยังสิ่งที่เห็นได้ยาก ในการเลือกกิจกรรมปิดศาล้าทาง มาใช้วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความมีเมตตากรุณา จะทำให้เด็กได้ลงมือกระทำจริง และสามารถเห็นผลจากการกระทำนั้นๆ ได้ทันที คือ หากบอกเพื่อนให้ระวังต้นไม้ เพื่อนก็จะเดินอย่างระวังและไม่ชนต้นไม้ แต่หากไม่บอกเพื่อน เพื่อนก็ต้องสะดุดหรือกระแทกกับต้นไม้ ทำให้สามารถนำมาอธิบายความเมตตากรุณาที่สมาชิกแต่ละกลุ่มมีได้แล้วยังสามารถเชื่อมโยงไปยังเรื่องอื่นๆ ที่ยากขึ้นในการทำความเข้าใจได้ด้วย เช่น ในการใช้ชีวิตประจำวันที่จะต้องมีความเมตตา กรุณาต่อผู้อื่นในด้านต่างๆ มีความเมตตากรุณาต่อสัตว์ เป็นต้น

3. สื่อสารโดยการเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย จะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมใน ฐานนี้แล้ว ที่ฐานสามารถเปรียบเทียบให้เด็กเห็นได้ว่า หากสมาชิกในกลุ่มช่วยเหลือเพื่อนโดยการ คอยตะโกนบอกกันว่า ช้างหน้ามีสิ่งกีดขวางอะไร และจะผ่านไปได้อย่างไรก็ได้ ก็เปรียบเหมือนมี ความปรารถนาดีที่อยากจะช่วยให้อื่นพ้นทุกข์และอันตรายจากสถานการณ์ต่างๆ นั่นเอง

4. สื่อสารโดยใช้อุปกรณ์ ในฐานนี้จะใช้อุปกรณ์ประกอบการสื่อสารจากการทำ กิจกรรม ได้แก่ ผ้าปิดตา ขอนไม้ กิ่งไม้ เป็นอุปสรรคที่เด็กจะต้องเจอและตัดสินใจว่าจะเตือนเพื่อน ไม่ให้ชนหรือสะดุดหรือไม่

2. ฐานความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่

เนื่องจากในฐานนี้ผู้วิจัยต้องการเลือกกิจกรรมที่สามารถวัดความรู้ความเข้าใจของเด็ก ในด้านความเชื่อเพื่อเผื่อแผ่ โดยจะพิจารณากิจกรรมที่มีการแสดงออกถึงการมีความเสียสละ การรู้จักแบ่งปันและความมีน้ำใจให้กับผู้อื่น ซึ่งจากการศึกษาในหนังสือที่เกี่ยวกับเกมและกิจกรรม ในการฝึกอบรมและประสบการณ์ของผู้วิจัยในการเข้าร่วมค่ายกิจกรรมมาก่อน ทำให้ได้ 2 รูปแบบ กิจกรรมที่สามารถวัดความรู้ความเข้าใจของเด็กในเรื่องนี้ได้ ได้แก่ 1. กิจกรรมต่อของ และ 2. กิจกรรมแห่แย่งลงรู มีอุปกรณ์และวิธีการเล่น ดังนี้

กิจกรรมต่อของ

อุปกรณ์ที่ใช้

- สิ่งของที่มีในตัวสมาชิกแต่ละกลุ่ม

วิธีการเล่น

ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันนำสิ่งของในตัว (ยกเว้นป้ายชื่อ) เช่น ผ้าเช็ดหน้า เสื้อ ก้นหนาว รองเท้า เชือกผูกรองเท้า ฯลฯ นำมาต่อให้เป็นแถวยาวทีละคน ครึ่งละ 1 ชั้น ตามเวลาที่กำหนด หากครบทุกคนแล้วแต่เวลายังไม่หมด สมาชิกในกลุ่มสามารถนำสิ่งของในตัวมาต่อได้อีก โดยเริ่มใหม่จากคนแรกของกลุ่ม จนหมดเวลา แล้วดูว่ากลุ่มไหนสามารถต่อของได้ยาวกว่ากัน แต่จะยังไม่ตัดสินว่ากลุ่มใดเป็นกลุ่มที่ชนะ จากนั้นพื้นฐานจะสั่งให้สมาชิกแต่ละคนจะต้องนำของกลับมาใส่ให้เหมือนเดิมจนครบทุกคน เมื่อเสร็จครบทั้งกลุ่มจะต้องยกมือพร้อมกันทั้งกลุ่มเพื่อแจ้งให้กับพื้นฐานทราบก่อนแล้วจึงจะนั่งลงได้ ซึ่งกลุ่มที่สามารถนำของกลับมาใส่ในสภาพเดิมได้เรียบร้อยและเร็วที่สุดจากการช่วยเหลือกันของสมาชิกในกลุ่มจึงจะเป็นกลุ่มที่ชนะอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่า กิจกรรมต่อของนี้สามารถแสดงให้เห็นถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่สมาชิกในกลุ่มมีได้อย่างชัดเจน เนื่องจากในช่วงแรกของการทำกิจกรรมนี้ พื้นฐานจะสั่งให้สมาชิกในกลุ่มช่วยกันนำสิ่งของที่มีอยู่ในตัวของแต่ละคน มาต่อให้เป็นแถวยาว เด็กทุกคนก็ต้องพยายามนำสิ่งของของตนเองมาช่วยกันต่อให้แถวของกลุ่มตนนั้นยาวที่สุด เพื่อจะได้เป็นกลุ่มที่ชนะ ดังนั้นการที่สมาชิกแต่ละคนนำเอาสิ่งของของตนมาต่อในแถวโดยเฉพาะของที่จะช่วยทำให้ได้แถวที่ยาวจะต้องใช้ความเสียสละอย่างมาก เช่น หากนำเสื้อก้นหนาวมาต่อก็คงจะทำให้เสื้อเปื้อนเศษใบไม้ หรือใช้เชือกผูกรองเท้าที่ต้องเสียเวลาดึงออกมาจากรองเท้าเพื่อนำมาต่อ ก็แสดงให้เห็นถึงการเสียสละ รู้จักแบ่งปันสิ่งของๆตนมาช่วยกันต่อให้ได้แถวที่ยาว แต่หากมีสมาชิกในกลุ่มที่ไม่ต้องการเสียสละแบ่งปันสิ่งของของตนเองมาช่วยกันต่อ ก็จะทำให้กลุ่มนั้นได้แถวที่มีความยาวไม่มาก ซึ่งหลังจากเสร็จกิจกรรมในช่วงแรกแล้วการที่พื้นฐานสั่งให้สมาชิกในกลุ่มจะต้องนำสิ่งของกลับมาใส่ให้เหมือนเดิมให้เร็วที่สุดจนครบทุกคนแล้ว จึงจะเป็นกลุ่มที่ชนะ หากสมาชิกในกลุ่มแต่งตัวให้เรียบร้อย และช่วยเพื่อนในกลุ่มแต่งตัวด้วย เช่นบางคนก็นำของไปต่อมากกว่า 1 ชั้น และต้องใช้เวลาในการนำกลับมาใส่ในสภาพเดิม เช่น เชือกผูกรองเท้า ก็จะช่วยแสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจที่สมาชิกในกลุ่มมีต่อกันอีกด้วย ดังนั้นหลังจากทำกิจกรรมเรียบร้อยแล้ว พื้นฐานจะสรุปวัตถุประสงค์ที่แท้จริงจากการเล่นเกมนี้ให้สมาชิกแต่ละกลุ่มได้ทราบว่า การที่ได้นั่งลงก่อนเป็นกลุ่มแรก

ไม่ได้หมายความว่า เป็นกลุ่มที่ชนะ แต่หากเป็นกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มทุกคนมีความเสียสละและช่วยเหลือกันนั้น จึงจะเป็นกลุ่มที่ชนะในการเล่นกิจกรรมนี้อย่างแท้จริง

กิจกรรมแห่แย่งธง

อุปกรณ์ที่ใช้

- แท่งไม้
- เชือกฟาง
- ขวดน้ำ

วิธีการเล่น

แต่ละกลุ่มเลือกตัวแทนมากลุ่มละ 5 คน จากนั้นจะมีเชือกฟาง 5 เส้นที่ด้านหนึ่งผูกรวมกันไว้กับแท่งไม้ ส่วนปลายเชือกอีกด้านหนึ่งนั้น ตัวแทนสมาชิกกลุ่มจำนวน 5 คนจะต้องนำมาผูกติดไว้กับเอวของตนเอง แล้วหันหน้าเข้าหาแท่งไม้ที่อยู่ตรงกลางกลุ่ม เมื่อได้รับสัญญาณเริ่ม ตัวแทนกลุ่มทั้ง 5 คนจะต้องเคลื่อนตัวเพื่อนำแท่งไม้ไปหย่อนลงในขวดให้ได้ โดยห้ามจับเชือกที่ผูกเอวไว้เป็นอันขาด กลุ่มที่สามารถนำแท่งไม้ไปหย่อนลงในขวดได้เสร็จก่อนเป็นกลุ่มแรก จะเป็นผู้ชนะ

ในกิจกรรมนี้ การที่แต่ละกลุ่มจะนำแท่งไม้มาหย่อนลงในขวดได้ จะต้องมีความเสียสละ ช่วยเหลือกันในกลุ่ม ไม่ให้เชือกที่ผูกติดกับเอวของแต่ละคนหย่อนหรือดึงจนเกินไป บางคนอาจจะต้องนั่งลงกับพื้น หรือขยับตัวในท่าทางต่างๆ เพื่อให้แท่งไม้ในกลุ่มของตนสามารถหย่อนลงขวดได้ในที่สุด

พุทธวิธีที่นำมาใช้ในกิจกรรม

ในกิจกรรมต่อของ และกิจกรรมแห่แย่งธง ผู้วิจัยได้นำพุทธวิธีในด้านกลวิธีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับเด็กนอกเหนือจากพุทธวิธีในด้านของการรู้จักบุคคลที่จะสื่อสารและการเลือกธรรมะที่จะใช้สื่อสารให้เหมาะกับบุคคลอีก 4 วิธีด้วยกันคือ

1. สื่อสารจากรูปธรรมไปนามธรรม จากกิจกรรมต่อของ การที่สมาชิกในกลุ่มช่วยกันนำสิ่งของของตนเองมาต่อจนทำให้แถวยาวขึ้นได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม สามารถเห็นได้ชัดเจน ก็สามารถเชื่อมโยงให้เห็นถึงความเชื่อเพื่อพ่อแม่และมีน้ำใจแบ่งปันกันของสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งเป็น

หลักธรรมที่มีความเป็นนามธรรมได้ ในขณะที่กิจกรรมแยกแยะลงรู การที่สมาชิกในกลุ่มพยายามช่วยกันนำแท่งไม้ไปหย่อนในขวดให้ได้ ซึ่งจะต้องคอยบังคับเชือกไม่ให้ตึงหรือหย่อนเกินไป ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงหลักอุดมคติประการที่ 2 ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่เป็นนามธรรม ว่าเราจะต้องมีความเสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปันให้กับผู้อื่นในสถานการณ์ต่าง ๆ นั้นเอง

2. สื่อสารจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปยังสิ่งที่เห็นได้ยาก เมื่อกล่าวถึงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ อาจจะยากต่อการทำความเข้าใจของเด็กได้ ว่าความหมายที่แท้จริงนั้นเป็นอย่างไร และการกระทำเช่นใดจึงจะเรียกได้ว่าเป็นผู้มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ซึ่งจากกิจกรรมต่อของและกิจกรรมแยกแยะลงรูจะช่วยอธิบายให้เกิดความเข้าใจได้ จากกการที่เด็กได้ทำกิจกรรมซึ่งเป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติได้ง่าย จากการช่วยกันนำของมาต่อกันจนเป็นแถวที่ยาว และการช่วยกันประคองแท่งไม้ไปหย่อนลงในขวดให้ได้ ก็สามารถเชื่อมโยงให้เด็กเห็นได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันในกลุ่มได้เป็นอย่างดี

3. สื่อสารโดยการเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย จะเห็นได้ว่า เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมในฐานนี้แล้ว พื้นฐานสามารถเปรียบเทียบให้เด็กเห็นได้ว่า การช่วยกันนำของมาต่อกันจนเป็นแถวที่ยาว และการช่วยกันประคองแท่งไม้ไปหย่อนลงในขวดให้ได้ นั้นเปรียบได้กับการที่สมาชิกในกลุ่มมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กันจนทำให้ทำกิจดังกล่าวได้สำเร็จ หากสมาชิกในกลุ่มไม่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน หรือไม่มีน้ำใจที่จะแบ่งปันสิ่งของมาช่วยกันต่อของ หรือไม่มีความเสียสละที่จะต้องนั่งหรือขยับตัวเพื่อให้แท่งไม้หย่อนลงไปในขวดได้ ก็จะไม่สามารถทำกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรมให้สำเร็จด้วยดีได้นั้นเอง

4. สื่อสารโดยใช้อุปกรณ์ ในฐานนี้จะใช้อุปกรณ์ประกอบการสื่อสารจากการทำกิจกรรม ทั้ง 2 กิจกรรม ได้แก่ แท่งไม้ เชือกฟาง และขวดน้ำ

3. ฐานความรับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์

ในฐานนี้ผู้วิจัยต้องการวัดความรู้ความเข้าใจของเด็ก เกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์ โดยชี้ให้เห็นถึงหน้าที่และความสัมพันธ์ต่อผู้อื่นในบทบาทต่างๆ ที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นบทบาทของลูก เพื่อน นักเรียน และคนรักที่ดี แต่เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้เป็นเด็กที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 ซึ่งระดับช่วงอายุจะอยู่ระหว่าง 7-12 ปี ในการที่จะสื่อสารเกี่ยวกับการรับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์ด้านการเป็นคนรักที่ดี

กับกลุ่มตัวอย่างจึงต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ เนื่องจากยังไม่ถึงเวลาที่เหมาะสมในการมีใครรัก ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมที่จะใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับการทำกิจกรรมหรือสื่อที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารกับเด็กในเรื่องของบทบาทหน้าที่หน้าที่ต่างๆ พบว่า มีหลายวิธีที่สามารถนำมาเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์ในบทบาทต่างๆ ได้ ซึ่งรูปแบบหนึ่งที่มีความน่าสนใจที่จะนำมาใช้ในฐานกิจกรรมที่ 3 นี้ ได้ โดยเฉพาะในเรื่องของบทบาทการเป็นคนรักที่ดี คือ การแสดงละครบทบาทสมมติ ที่จะสามารถให้ความรู้กับกลุ่มตัวอย่างในเรื่องดังกล่าวได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกใช้กิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติ มาเป็นกิจกรรมหนึ่งในฐานกิจกรรมนี้ โดยเลือกละครเรื่อง "เรือนรักเรือนทาส" ซึ่งกำลังออกอากาศทางโทรทัศน์อยู่ในช่วงเวลาที่ผู้วิจัยจัดกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ และมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักอุดมคติประการที่ 3 ในเรื่องของการมีความรับผิดชอบต่อความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี จึงนำเรื่องราวดังกล่าวมาประยุกต์เป็นการแสดงในช่วงสั้นๆ ส่วนอีกบทบาทหนึ่งที่ผู้วิจัยนำมาเป็นเกณฑ์ในการวัดความรู้ความเข้าใจของเด็กคือ บทบาทและความสัมพันธ์ในการเป็นเพื่อนที่ดี ซึ่งกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้ในการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวได้ คือ กิจกรรมขับรถ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เล่นได้ง่าย ใช้เวลาไม่นาน และเด็กสามารถลงมือปฏิบัติได้เอง ซึ่งก็จะช่วยให้เด็กเกิดความเข้าใจได้ง่ายและรวดเร็ว ซึ่งกิจกรรมขับรถและกิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติ มีอุปกรณ์และวิธีเล่นดังนี้

กิจกรรมขับรถ

อุปกรณ์ที่ใช้

- สมาชิกในกลุ่ม

วิธีเล่น

สมาชิกในกลุ่มจับคู่กันให้คนหนึ่งสวมบทบาทเป็นรถ ส่วนอีกคนหนึ่งจะสวมบทบาทเป็นคนขับรถ โดยคนขับรถจะยืนอยู่ข้างหลังคนที่เป็นรถ คนขับรถจะต้องบังคับรถหลบหลีกสิ่งกีดขวางต่างๆ เมื่อต้องการเดินหน้าคนขับรถจะต้องแตะหลังคนที่เป็นรถเบาๆ ไปเรื่อยๆ เมื่อต้องการเลี้ยวซ้ายให้แตะไหล่ซ้าย 1 ที หากต้องการเลี้ยวขวาแตะไหล่ขวา 1 ที หากต้องการเบรกให้แตะกลางหลัง 2 ที ซึ่งตลอดการเล่นกิจกรรมนี้ผู้เล่นทุกคนห้ามใช้เสียงในการสื่อสาร ส่วนผู้ที่สวมบทบาทเป็นรถจะต้องหลับตาตลอดการทำกิจกรรมด้วย

จากกิจกรรมขับรถจะเห็นได้ว่า การที่ให้สมาชิกในแต่ละกลุ่มเลือกคู่ในการทำกิจกรรมนี้เอง เด็กจะเลือกเพื่อนที่มาจากโรงเรียนเดียวกันและรู้จักกันมาก่อน ซึ่งในการทำกิจกรรมนี้ ผู้ที่สวมบทบาทเป็นรถก็จะต้องมีความไวใจและเชื่อใจเพื่อนว่าจะบังคับทางให้ตนไม่ชนกับรถคันอื่น เพราะผู้ที่สวมบทบาทเป็นรถจะต้องปิดตาตลอด หากลืมตาแสดงว่าไม่มีความไวใจหรือเชื่อใจเพื่อน กลัวว่าจะพาตนไปชนกับเพื่อนคู่อื่น ในขณะที่เพื่อนอีกคนที่สวมบทบาทเป็นคนขับรถก็จะต้องมีความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อนที่ดี คือ ต้องบังคับเพื่อนไม่ให้ไปชนกับเพื่อนคนอื่น ซึ่งหากคนขับรถขับไปชนกับรถคันอื่น แสดงว่าขาดความรับผิดชอบที่จะดูแลเพื่อนที่เป็นรถ ทำให้ไปชนกับรถคันอื่นหรือเพื่อนคู่อื่นๆ นั่นเอง

กิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติ เรื่อง "เรือนรักเรือนทาส"

อุปกรณ์ที่ใช้

- บทละครเรื่อง "เรือนรักเรือนทาส"
- นักแสดงผู้สวมบทบาท "จำเนียร" และ "โฉมฉาย"

วิธีเล่น

ละครเรื่อง "เรือนรักเรือนทาส" ประกอบด้วยผู้แสดง 2 คน คนหนึ่งสวมบทบาทเป็น "จำเนียร" สาวรับใช้ในบ้านท่านเจ้าคุณ เป็นหญิงสาวที่มั่นคงในความรัก เป็นคนเรียบร้อย และมีความเป็นกุลสตรี เป็นแม่บ้านแม่เรือน แต่ยากจน ส่วนอีกคนหนึ่งจะสวมบทบาทเป็น "โฉมฉาย" หลานสาวของท่านเจ้าคุณ เป็นหญิงสาวที่มีลักษณะตรงข้ามกับจำเนียร คือ เป็นคนอารมณ์ร้อน เอาแต่ใจตนเอง แต่มีฐานะดีและหน้าตาสวยกว่า

เริ่มเรื่องด้วยฉากที่จำเนียรกำลังซักผ้า อยู่หน้าบ้านแล้วทักทายกับเด็กแต่ละกลุ่มที่กำลังชมการแสดงอยู่

จำเนียร : สวัสดิ์จ๊ะ ทุกคน ฉันชื่อจำเนียร กำลังซักผ้าอยู่ เหนื่อยมากเลย อยากมาช่วยฉันซักผ้าจ๊ะ?

(พร้อมทำท่ายื่นผ้าให้เด็กๆที่นั่งชมการแสดงอยู่)

จำเนียร : จริงๆแล้วฉันมีคนช่วยซักนะ ก็...คุณภัก...คนรักของฉันนะจ๊ะ (ทำท่าเขินอาย) เรารักกันมานานแล้วจ๊ะ เมื่อก่อนเค้าจะมาช่วยฉันซักผ้าตลอด แต่เดี๋ยวนี้คุณภักเค้า

คงไม่มาช่วยฉันแล้ว (ทำหน้าที่เศร้าลง) ก็เพราะคุณภักทมัวไปอยู่กับ....โหมฉาย ลูกท่าน
เจ้าคุณนะสิ

(ทันใดนั้นก็เสียงดังขึ้น โหมฉายเดินเข้ามาในฉาก)

โหมฉาย :นี่หล่อน พุดถึงใครอยู่? อย่างหล่อนนะเธอ จะมาเป็นคนรักของคุณภักทได้ ต้องฉันนี่
เพราะฉันสวยกว่า รวยกว่าหล่อนเป็นไหนๆ

จำเนียร :ไม่จริงนะ คุณภักทต้องอยู่กับฉัน เพราะเรารักกันมาก่อน

โหมฉาย :ยังงัยคุณภักทก็ต้องเป็นของฉัน เพราะฉันสวยกว่า รวยกว่า

จำเนียร :คุณภักทต้องรักกับฉัน!

โหมฉาย :ของฉัน คุณภักทต้องเป็นของฉัน!

จำเนียร :ของฉัน!!

โหมฉาย :ของฉัน!!

จำเนียร :ของฉัน!!

(ทั้งคู่เถียงกัน แต่โหมฉายเสียงดังกว่า)

โหมฉาย :ฉันไปเรียกคุณภักทมาคุยกันให้รู้เรื่องเลยดีกว่าว่าจะเลือกใครระหว่างหล่อนกับฉัน

(โหมฉายเดินไปเลือกคุณภักท ซึ่งเป็นสมาชิกในกลุ่มที่กำลังนั่งชมการแสดงอยู่ มา 1 คน
แล้วพาเข้าไปในฉาก)

โหมฉาย :คุณภักท คุณภักทจะเลือกใคร ระหว่างโหมฉายกับนั่งจำเนียร ?

เด็กที่สวมบทบาทเป็นคุณภักทก็ต้องตัดสินใจเลือกพร้อมทั้งให้เหตุผล จากนั้นให้
สมาชิกที่เหลือของแต่ละกลุ่มเลือกว่าถ้าตนเองเป็นคุณภักทจะเลือกใคร แล้วไปเข้าแถวอยู่กับ
นักแสดงคนใดคนหนึ่งที่ตนเองเลือก พร้อมทั้งให้เหตุผล

จะเห็นว่าในกิจกรรมนี้เด็กจะได้มีส่วนร่วมในการเลือกและแสดงความคิดเห็นจากการ
สวมบทบาทเป็นตัวละครในสถานการณ์สมมติที่ชี้สะท้อนให้เห็นถึงผลกระทบหรือผลเสียที่อาจ
เกิดขึ้นจากการไม่รับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์ โดยเด็กสามารถเลือกตอนจบของละครได้
ว่า จะเลือกเป็นตัวละครใด แล้วดูผลลัพธ์ในตอนท้ายของเรื่อง ซึ่งจะมีทั้ง 2 ทางเลือก ไม่ว่าจะ
เป็นทางเลือกที่ถูกหรือผิด แล้วร่วมกันแสดงความคิดเห็น

พุทธวิธีที่นำมาใช้ในกิจกรรม

ในกิจกรรมซับริด และกิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติ เรื่อง "เรือนรักเรือนทาส"
ผู้วิจัยได้นำพุทธวิธีในด้านกลวิธีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับเด็กนอกเหนือจากพุทธวิธีใน

ด้านการรู้จักบุคคลที่จะสื่อสารและการเลือกธรรมชาติที่จะใช้สื่อสารให้เหมาะกับบุคคลอีก 4 วิธีด้วยกันคือ

1. สื่อสารจากรูปร่างไปนามธรรม จะเห็นได้จากกิจกรรมขับรถที่เด็กสามารถแสดงบทบาทเป็นรถและคนขับรถได้จริง ซึ่งมีความเป็นรูปธรรมชัดเจน เด็กสามารถบังคับรถให้เลี้ยวซ้ายขวาหรือเบรกได้ตามต้องการ แล้วโยงเข้าสู่เนื้อหาที่ต้องการสื่อสารว่าสอดคล้องกับหลักอุดมคติประการที่ 3 คือการมีความรับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์ในบทบาทต่างๆซึ่งเป็นนามธรรมได้ว่า การที่เด็กที่สวมบทบาทเป็นคนขับรถแล้วสามารถบังคับรถที่เป็นเพื่อนของตนไม่ให้ไปชนรถคันอื่นหรือเพื่อนคนอื่นได้นั้น แสดงให้เห็นถึงการมีความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อนที่ดีนั่นเอง

2. สื่อสารจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปยังสิ่งที่เห็นได้ยาก ในเรื่องของการรับผิดชอบในความสัมพันธ์โดยเฉพาะในบทบาทของการเป็นคนรักที่ดีนั้น เป็นบทบาทที่ยังไม่ถึงเวลาที่เหมาะสมของกลุ่มตัวอย่าง จึงเป็นเรื่องยากที่จะสื่อสารโดยการให้ความรู้โดยตรง การที่ผู้วิจัยได้นำเอากิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติมาใช้เป็นรูปแบบกิจกรรมที่จะสื่อสารในเรื่องนี้กับกลุ่มตัวอย่างนั้น จะเห็นได้ว่าการแสดงละครบทบาทสมมติ สามารถกำหนดสถานการณ์จำลองให้มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ของการเป็นคนรักที่ดีได้ง่ายกว่า และยังทำให้เด็กได้รับความสนุกสนานอีกด้วย นอกจากนี้ช่วงหลังของการแสดงที่มี 2 ทางเลือกให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นและตัดสินใจว่า ในสถานการณ์เช่นนี้เด็กจะเลือกเป็นใคร เพราะเหตุใด แล้วจึงโยงละครเข้ากับสิ่งที่ต้องการศึกษาว่าบทบาทของคนรักที่ดีนั้นควรจะเป็นเช่นไรได้ด้วยเช่นกัน

3. สื่อสารโดยการเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย จะเห็นได้ว่า กิจกรรมขับรถสามารถนำมาเปรียบได้กับการมีความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ในบทบาทของการเป็นเพื่อนที่ดี ซึ่งการที่เด็กได้สวมบทบาทเป็นรถและรถ โดยที่คนขับรถจะต้องพยายามบังคับรถไม่ให้ไปชนรถคันอื่น ในขณะที่คนที่สวมบทบาทเป็นรถก็ต้องหลบตาตลอด ซึ่งก็เปรียบเสมือนกับบทบาทของการเป็นเพื่อนที่ดี ว่าคนที่เป็นรถก็ต้องมีความไวใจเพื่อน ในขณะที่เพื่อนอีกคนที่เป็นคนบังคับรถก็ต้องพยายามพาเพื่อนที่เป็นรถไปถึงจุดหมายโดยปลอดภัยเช่นกัน ในขณะที่กิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติเรื่อง "เรือนรักเรือนทาส" เด็กจะต้องพิจารณาหลังจากชมการแสดงว่า หากเปรียบตนเองเป็น คุณภัทร พระเอกของเรื่อง ซึ่งท้ายที่สุดแล้วจะต้องตัดสินใจเลือกว่าจะรักจำเนียรหรือโคมฉาย ก็จะทำให้เด็กทำความเข้าใจกับหลักอุดมคติประการที่ 3 การมีความรับผิดชอบในเรื่องของความสัมพันธ์ได้เป็นอย่างดี

4. สื่อสารโดยใช้อุปกรณ์ ในฐานะอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสื่อสารจากการทำกิจกรรม ก็คือ สมาชิกในแต่ละกลุ่มนั่นเองที่จะต้องสวมบทบาทเป็นรถและคนขับรถ นอกจากนี้ยังมีบทละครเรื่อง "เรือนรักเรือนทาส" และนักแสดงในละครเรื่องดังกล่าวที่จัดเป็นอุปกรณ์ในฐานะกิจกรรมนี้

4. ฐานการพูดและฟังอย่างมีสติ

เนื่องจากในฐานะผู้วิจัยต้องการกิจกรรมที่สามารถชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพูด และฟังอย่างมีสติ รวมทั้งผลที่จะตามมาหากผู้ส่งสารและผู้รับสารสื่อสารกันไม่ชัดเจน จนทำให้เกิดการบิดเบือนสารหรือข้อมูล เกิดความเสียหายได้ ซึ่งกิจกรรมที่สามารถนำมาใช้สื่อสารในเรื่องดังกล่าวได้นั้นมีเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกมา 3 กิจกรรม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้มีโอกาสทดสอบด้วยตนเองมาแล้ว ทั้งจากการศึกษาในห้องเรียน และการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายมาก่อน รวมทั้งได้พิจารณาแล้วว่าเป็นกิจกรรมที่จะสามารถนำมาใช้สื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างได้และครอบคลุมเนื้อหาในส่วนของหลักอุดมคติประการที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติได้เป็นอย่างดี ซึ่งได้แก่ 1.กิจกรรมกระซิบบอกต่อ 2.กิจกรรมฉีกกระดาษ และ 3.กิจกรรมเล่านิทาน ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม มีอุปกรณ์และวิธีเล่นดังนี้

กิจกรรมกระซิบบอกต่อ

อุปกรณ์ที่ใช้

- สมาชิกในกลุ่ม

วิธีเล่น

สมาชิกคนแรกในกลุ่มจะได้รับข้อความจากพื้นฐาน ซึ่งเป็นประโยคที่มีความซับซ้อนของคำ จึงต้องให้ความสนใจในการรับและส่งสารไปยังผู้อื่น เช่น ประโยค "ตาตีตกต้นตาล ตอตาลตา ตูดตาย" จากนั้นสมาชิกคนแรกจะต้องนำข้อความหรือสารนั้นส่งต่อไปยังสมาชิกในกลุ่มคนถัดไป โดยการกระซิบ สมาชิกคนที่สองที่ได้รับสารก็ต้องกระซิบบอกต่อกันไปจนถึงคนสุดท้าย แล้วเปรียบเทียบว่าประโยคที่สมาชิกคนสุดท้ายได้รับมาเป็นประโยคเดียวกันกับประโยคที่สมาชิกกลุ่มคนแรกได้รับหรือไม่ เพื่อทดสอบความสามารถในการพูดและฟังอย่างมีสติ

กิจกรรมกระซิบบอกต่อนี้ สามารถนำมาใช้วัดความรู้ความเข้าใจในหลักอุดมคติ ประการที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติได้ เนื่องจากเด็กจะต้องใช้ความตั้งใจอย่างมากในการรับและ ส่งสารที่ได้รับจากผู้ส่งสาร ซึ่งหากผู้ส่งสารและผู้รับสารขาดสติในการรับและส่งสาร ก็จะส่งผลให้ เกิดการบิดเบือนสารจากผู้ส่งสารคนก่อนหน้านี้ไปยังผู้รับสารคนถัดไป เมื่อผู้รับสารได้รับสารที่ ผิดพลาดและสื่อสารต่อไปจนถึงผู้รับสารคนสุดท้าย ทำให้สารที่ได้รับไม่ตรงกับสารที่ต้องการส่งมา ในตอนแรก ดังนั้นเด็กจะเกิดความรู้ความเข้าใจจากการทำกิจกรรมนี้ได้อย่างชัดเจนจากการลงมือ ปฏิบัติจริง

กิจกรรมฉีกกระดาษ

อุปกรณ์ที่ใช้

- กระดาษ

วิธีเล่น

สมาชิกในกลุ่มจะได้รับกระดาษคนละ 2 แผ่น แล้วปฏิบัติตามคำสั่งของพื้นฐาน ซึ่งจะ เป็นคำสั่งที่ไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการฉีกและพับกระดาษแผ่นแรกที่เด็กได้รับไป จากนั้นจะทำการ สื่อสารใหม่โดยใช้คำสั่งที่ชัดเจนขึ้น แล้วพิจารณากระดาษที่ถูกพับและฉีกในคำสั่งแรกกับคำสั่ง หลังที่ชัดเจนกว่า ว่า การสื่อสารจากคนๆเดียวกันที่ไม่ชัดเจน คลุมเครือ สามารถทำให้คนรับสาร ตีความแตกต่างกันได้มากน้อยเพียงใดเมื่อเทียบกับการสื่อสารที่มีความชัดเจนมากขึ้น โดย พิจารณาจากกระดาษที่ถูกพับและฉีกทั้ง 2 แผ่น ของแต่ละคนที่ฉีกหรือพับออกมาในคำสั่งแรกกับ คำสั่งหลังว่าเหมือนหรือแตกต่างกับคนอื่นมากน้อยเพียงใด

ในกิจกรรมนี้ สามารถนำมาใช้วัดความรู้ความเข้าใจของเด็กในเรื่องของการพูดและฟัง อย่างมีสติได้ จะเห็นได้จากการที่ผู้ส่งสารแม้จะเป็นคนๆเดียวกัน แต่หากสื่อสารด้วยความไม่ ชัดเจน คลุมเครือ ก็สามารถทำให้ผู้รับสารตีความแตกต่างกันไปได้ ซึ่งจะสังเกตได้จากกระดาษที่ ทำตามคำสั่งของแต่ละคน และเมื่อผู้ส่งสารสื่อสารใหม่อีกครั้งโดยใช้คำสั่งที่ชัดเจนมากขึ้น ก็จะทำให้ ผู้รับสารเข้าใจสารได้ตรงกันมากขึ้น โดยสังเกตได้จากกระดาษแผ่นที่สองที่ทำตามคำสั่งของพื้นฐานที่ชัดเจนขึ้นของเด็กแต่ละคนว่ามีความเหมือนหรือคล้ายคลึงกันมากกว่ากระดาษแผ่นแรกที่ เกิดจากการฟังสารที่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควรนั่นเอง

กิจกรรมเล่านิทาน

อุปกรณ์ที่ใช้

- สมาชิกในกลุ่ม

วิธีเล่น

สมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันแต่งนิทาน ที่ขึ้นต้นด้วยวลีที่ว่า “กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว” โดยจะเริ่มเล่าจากสมาชิกในกลุ่มคนแรกไล่ไปคนละประโยค จนถึงสมาชิกในกลุ่มคนสุดท้าย ที่จะต้องสรุปเรื่องราวทั้งหมด ด้วยวลีที่ว่า “นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า.....”

ในกิจกรรมนี้ หากสมาชิกในกลุ่มแต่ละคนมีสติตั้งใจฟังเพื่อนคนก่อนหน้านี้อ่านเรื่องมาก่อน ก็จะทำให้สามารถผูกเรื่องราวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันจนเป็นเรื่องเดียวกันได้ตั้งแต่ต้นเรื่องจนถึงตอนจบ เมื่อถึงคนสุดท้ายก็จะสามารถสรุปเรื่องราวได้ง่ายและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แต่หากสมาชิกในกลุ่มไม่ตั้งใจฟังเพื่อนแต่งประโยค หรือแต่งประโยคใหม่ที่ไม่สอดคล้องกับเรื่องก่อนหน้า ก็จะทำให้เพื่อนคนสุดท้ายที่ต้องสรุปเรื่องราวไม่สามารถสรุปนิทานของกลุ่มให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้ หรืออาจจะไม่สามารถสรุปตอนจบของนิทานเรื่องนั้นๆได้เลย จึงนำมาเป็นกิจกรรมที่ใช้วัดความรู้ความเข้าใจของเด็กตามหลักอุดมคติประการที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติได้เป็นอย่างดี

พุทธวิธีที่นำมาใช้ในกิจกรรม

ในกิจกรรมกระซิบบอกต่อ กิจกรรมฉีกกระดาษและกิจกรรมเล่านิทาน ผู้วิจัยได้นำพุทธวิธีการสื่อสาร ในด้านกลวิธีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับเด็กนอกเหนือจากพุทธวิธีในด้านของการรู้จักบุคคลที่จะสื่อสารและการเลือกธรรมะที่จะใช้สื่อสารให้เหมาะกับบุคคลอีก 5 วิธีด้วยกัน คือ

1. สื่อสารจากรูปธรรมไปนามธรรม จากกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมที่แสดงให้เห็นว่า การสื่อสารของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสารที่เกิดการบิดเบือนข้อมูล จนทำให้สารเปลี่ยนไป หรือการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนของผู้ส่งสารคนเดียวกัน ก็สามารถทำให้ผู้รับสารตีความแตกต่างกันไปได้ รวมทั้งการตั้งใจฟังเพื่อนแต่งประโยคด้วยความตั้งใจและพยายามแต่งประโยคให้เป็นเรื่องเดียวกันนั้น เป็นกิจกรรมที่เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน ซึ่งก็สามารถนำมาเชื่อมโยงกับหลัก

อุดมคติประการที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติที่เป็นนามธรรมได้ว่าการสื่อสารที่มีการบิดเบือนข้อมูล หรือการสื่อสารที่คลุมเครือ ไม่ชัดเจน ก็เกิดจากการพูดและฟังที่ขาดสตินั่นเอง

2. สื่อสารจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปยังสิ่งที่เห็นได้ยาก ในการเลือกกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมมาใช้วัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพูดและฟังอย่างมีสติ จะทำให้เด็กสามารถเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวได้เป็นอย่างดี เนื่องจากทั้ง 3 กิจกรรมเป็นกิจกรรมที่สามารถทำได้ง่าย ไม่จำเป็นต้องเตรียมอุปกรณ์ใดๆ นอกจากตัวเด็กเอง และการกระซิบ การฉีกกระดาษ และการแตงนิทาน ก็เป็นเรื่องที่เด็กมีประสบการณ์ในการฟังมาก่อนสามารถทำได้ จึงเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกินไป สำหรับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นหลังจากทำกิจกรรมแล้ว จึงสามารถนำมาเชื่อมโยงเข้ากับเนื้อหาที่ต้องการจะสื่อสารซึ่งก็คือ การพูดและฟังอย่างมีสติของผู้ส่งสารและผู้รับสารได้ง่ายขึ้น ซึ่งหากทำการสื่อสารโดยกล่าวถึงผู้รับสารผู้ส่งสารโดยตรง อาจจะยากเกินไปสำหรับเด็กในวัยนี้ที่จะทำความเข้าใจได้

3. สื่อสารจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้ การที่ผู้วิจัยเลือกนำเอาพุทธวิธีด้านกลวิธีโดยการสื่อสารจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้ มาใช้ในฐานกิจกรรมนี้ด้วย เนื่องจากเด็กทุกคนสามารถสื่อสารได้ คือ พูดและฟังได้อยู่แล้ว แต่ยังไม่รู้ว่าการพูดและฟังเช่นไรจึงจะเป็นการพูดและฟังอย่างมีสติ ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมนี้จะช่วยให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจได้จากการทำกิจกรรมที่เด็กจะได้พูดและฟังซึ่งเป็นสิ่งที่เด็กสามารถทำได้อยู่แล้วด้วยเช่นกัน

4. สื่อสารโดยการเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย จะเห็นได้ว่า จากกิจกรรมกระซิบบอกต่อ หากสารที่ผู้รับสารคนสุดท้ายได้รับ แตกต่างจากผู้ส่งสารคนแรกที่ส่งสารมา ก็สามารถแสดงหรือเปรียบเทียบให้เห็นได้ว่า เกิดจากการฟังที่ไม่มีสติ ทำให้การส่งสารต่อไปนั้นเกิดความคลาดเคลื่อน จนทำให้สารถูกบิดเบือนไปในที่สุด ในกิจกรรมฉีกกระดาษ การที่ผู้ส่งสารคนเดียวแต่ส่งสารให้ผู้รับสารตีความแตกต่างกันไป เปรียบให้เห็นได้ว่า ผู้ส่งสารขาดการพูดอย่างมีสติ คือ พูดไม่ชัดเจน คลุมเครือ จนทำให้ผู้รับสารไม่สามารถเข้าใจสารที่ผู้ส่งสารต้องการสื่อสารอย่างแท้จริงได้ และในกิจกรรมเล่านิทาน หากสมาชิกในกลุ่มทุกคนสามารถแต่งประโยคจนเป็นเรื่องราวเดียวกันได้ เปรียบได้ว่า สมาชิกในกลุ่มนั้นๆ มีการพูดและฟังอย่างมีสติ คือ มีสติในการฟังเพื่อนคนก่อนหน้านี้แต่งประโยคว่ามีเรื่องราวเป็นอย่างไร และแต่งประโยคต่อให้สอดคล้องเป็นเรื่องเดียวกันได้ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพูดอย่างมีสติได้อย่างชัดเจน

5. สื่อสารโดยใช้อุปกรณ์ ในฐานะนี้ อุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการสื่อสารจากการทำกิจกรรม ก็คือสมาชิกในกลุ่มที่จะต้องเป็นผู้กระซิบส่งสาร และแตงนิทานด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังมีกระดาษ ที่นำมาใช้ประกอบกิจกรรมอีกกระดาษด้วย

6. สื่อสารโดยการทำเป็นตัวอย่างให้ดู ก่อนการจัดกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ ทั้งผู้วิจัยและพี่เลี้ยงทุกคนจะต้องเป็นผู้ที่สามารถทำการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพมาก่อน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ในครั้งนี้ พี่เลี้ยงทุกคนจะสามารถถ่ายทอดสารต่างๆไปยังเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการอธิบายกติกาในแต่ละฐานกิจกรรม การสัมภาษณ์เด็กก่อน และหลังทำกิจกรรม ซึ่งหากเด็กเข้าใจกติกาในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน และเกิดความรู้ ความเข้าใจหลังจากทำกิจกรรมในแต่ละฐานจากการสรุปกิจกรรมของพี่ฐานและพี่กลุ่ม ก็แสดงให้เห็นว่า การที่พี่เลี้ยงพูดและฟังอย่างมีสติ ทำให้เด็กสามารถเข้าใจในสารที่พี่เลี้ยงส่งไปตลอดการ เข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ในครั้งนี้ได้เป็นอย่างดี

5. ฐานการบริโภคอย่างมีสติ

เนื่องจากในฐานะกิจกรรมนี้ ผู้วิจัยต้องการเลือกกิจกรรมที่สามารถชี้ให้เด็กเห็นถึงความสำคัญและคุณค่าของอาหาร รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับอาหารทั้ง 5 หมู่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวและปฏิบัติเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว ดังนั้นในการเลือกกิจกรรมที่จะสามารถนำมาใช้สื่อสารกับเด็กให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ง่ายและชัดเจนที่สุดนั้น ผู้วิจัยจึงได้เลือกให้การรับประทานอาหารของเด็กในแต่ละมื้อในช่วงที่เข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์นี้ เป็นฐานกิจกรรมที่ 5 เนื่องจากผู้วิจัยได้มีโอกาสเข้าร่วมการอบรมคณะทูตตาวพิเศษ ของสมาคมสื่อสร้างสรรค์ไทย ซึ่งเป็นสมาคมที่ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาโดยตลอด ดังนั้นกิจกรรมที่ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ กิจกรรมรู้คุณค่าอาหาร นอกจากนี้ยังได้ศึกษาค้นคว้าจากหนังสือที่เกี่ยวข้องกับเกม และกิจกรรมสันตนาการ ทำให้ได้กิจกรรมกินวิบาก มาสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินให้กับเด็กที่มาเข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ในครั้งนี้ด้วย โดยมีอุปกรณ์และวิธีเล่น ดังนี้

กิจกรรมรู้คุณค่าอาหาร

อุปกรณ์ที่ใช้

- อาหารที่นำมารับประทานในแต่ละมื้อ
- บทพิจารณาอาหาร

วิธีเล่น

ในขั้นแรก จะมีการสอบถามความรู้เกี่ยวกับอาหารหลัก 5 หมู่ และคุณค่าอาหาร รวมทั้งมารยาทในการรับประทานอาหารที่ดี แล้วจึงจะประเมินความรู้ความเข้าใจจากการรับประทานอาหารของสมาชิกในกลุ่มในแต่ละมือ นอกจากนี้ก่อนการรับประทานอาหารในแต่ละมือ จะมีการกล่าวบทพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร โดยนำมาจากการเข้าร่วมกิจกรรม ค่ายอาสาของผู้ทำวิจัยที่ผ่านมาและสามารถท่องจำได้ง่าย ดังนี้

“ ข้าวทุกจาน อาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้าง เป็นของมีค่า

ผู้คนทุกซี่ยาก อดอยากหนักหนา สงสารบรรดา เด็กตาดำตา ”

หลังจากการรับประทานอาหารแล้ว สมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันนำเศษอาหารที่เหลือในงานของตนมาเทรวมกัน แล้วพิจารณาปริมาณเศษอาหารที่เหลือในแต่ละกลุ่มว่ากลุ่มใดมีเศษอาหารเหลืออยู่เป็นจำนวนมากกว่ากัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของอาหาร อันเป็นการบริโภคอย่างมีสติ ไม่รับประทานทิ้งขว้าง รวมทั้งมารยาทในการรับประทานอาหารที่ดีที่แต่ละกลุ่มมีในขณะรับประทานอาหารด้วย

กิจกรรมกินวิบาก

อุปกรณ์ที่ใช้

- ส้ม
- น้ำดื่ม
- แป้งสาลี
- เเข็ม, ด้าย
- ลูกโป่ง

วิธีเล่น

ในกลุ่มจะต้องส่งตัวแทนมาทำกิจกรรมที่กำหนดไว้ ได้แก่ รับประทานส้ม, ดื่มน้ำ, เป่าแป้ง, ร้อยด้ายใส่เข็ม และเป่าลูกโป่ง ในเวลาที่กำหนด

แม้ว่าในกิจกรรมนี้ทั้งตัวแทนสมาชิกกลุ่มที่เป็นผู้แข่งขัน และเพื่อนสมาชิกกลุ่มที่คอยให้กำลังใจจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน แต่หลังจากการแข่งขันเสร็จสิ้นลง ที่ฐานจะนำ

พิจารณาเศษเปลือกส้มที่ตัวแทนแต่ละกลุ่มทิ้งไว้ ว่าตัวแทนผู้เข้าแข่งขันในแต่ละกลุ่มทิ้งไว้ในอกจานหรือวางไว้ในจานที่เตรียมไว้ให้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงการรับประทานอย่างมีสติ ไม่ทิ้งเลอะเทอะ แม้จะเป็นการแข่งขันที่ต้องใช้เวลารวดเร็วก็ตาม

พุทธวิธีที่นำมาใช้ในกิจกรรม

ในกิจกรรมรู้คุณค่าของอาหาร ผู้วิจัยได้นำพุทธวิธีการสื่อสาร ในด้านกลวิธีมาใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารกับเด็กนอกเหนือจากพุทธวิธีในด้านของการรู้จักบุคคลที่จะสื่อสารและการเลือกธรรมะที่จะใช้สื่อสารให้เหมาะกับบุคคลอีก 5 วิธีด้วยกันคือ

1. สื่อสารจากรูปรธรรมไปนามธรรม จากการทำกิจกรรมที่เด็กทุกกลุ่มสามารถเห็นได้ชัดเจนเป็นรูปธรรมว่า กลุ่มใดที่รับประทานอาหารเสี่ยงดัง มีเศษอาหารหล่นเลอะเทอะบริเวณที่รับประทานอาหาร และเหลือเศษอาหารเป็นจำนวนมาก ก็จะนำมาเชื่อมโยงกับหลักอุดมคติประการที่ 5 คือการบริโภคอย่างมีสติซึ่งเป็นนามธรรมได้ว่า กลุ่มที่มีลักษณะการรับประทานอาหารในลักษณะนั้น เป็นผู้ที่บริโภคอาหารอย่างขาดสติ คือ ไม่มีมารยาทในการรับประทานอาหาร และไม่รู้คุณค่าของอาหารจึงทำให้เหลือเศษอาหาร เนื่องจากรับประทานไม่หมดนั่นเอง

2. สื่อสารจากสิ่งที่เห็นได้ง่ายไปยังสิ่งที่เห็นได้ยาก จากลักษณะการรับประทานอาหารของแต่ละกลุ่มในขณะที่รับประทานอาหารพร้อมกับกลุ่มอื่นๆ ทำให้สามารถสังเกตได้ง่ายและชัดเจนว่า กลุ่มใดรับประทานอาหารหล่นเลอะเทอะ หรือเหลือเศษอาหารเป็นจำนวนมาก ซึ่งก็สามารถนำมาสรุปในเรื่องของการบริโภคอย่างมีสติได้ง่ายกว่าการสื่อสารในเรื่องการมีสติในการบริโภคโดยตรง ที่เด็กจะทำความเข้าใจได้ยากกว่าว่า การบริโภคอย่างมีสติ หมายความว่าอย่างไร

3. สื่อสารจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วไปยังสิ่งที่ไม่รู้ เนื่องจากเด็กทุกคนบริโภคอาหารเป็นประจำทุกวันอยู่แล้ว แต่การบริโภคอย่างมีสตินั้น เด็กอาจจะยังไม่เข้าใจในความหมายและวิธีการ ซึ่งการสื่อสารโดยเริ่มจากสิ่งที่เด็กรู้อยู่แล้ว ก็คือใช้การบริโภคอาหารในแต่ละมือของการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมเพื่อนำมาสื่อสารให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอย่างมีสติ โดยนำพุทธวิธีประการอื่นมาร่วมใช้ในการสื่อสารด้วย ก็จะทำให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจมากขึ้นโดยเริ่มจากสิ่งที่รู้อยู่แล้วไปยังสิ่งที่รู้นั่นเอง

4. สื่อสารโดยการเปรียบเทียบหรืออุปมาอุปไมย ในการรับประทานอาหารของสมาชิกแต่ละกลุ่มในแต่ละมือ กลุ่มที่รับประทานอาหารอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่รับประทานมูมมามหรือหกเลอะเทอะ และรับประทานอาหารจนหมด ก็จะเปรียบได้ว่าเป็นผู้ที่บริโภคอาหารอย่างมีสติ

5. สื่อสารโดยการใช้อุปกรณ์ สำหรับอุปกรณ์ที่นำมาใช้ประกอบการสื่อสารในกิจกรรมกินวิบากได้แก่ ส้ม, น้ำดื่ม, แป้ง, เติม, ด้ายและลูกโป่ง ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการกิจกรรมรู้คุณค่าอาหาร ได้แก่ อาหารในแต่ละมือที่นำมารับประทานของแต่ละกลุ่ม

6. สื่อสารโดยการทำเป็นตัวอย่างให้ดู ก่อนการจัดกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ ทั้งผู้วิจัยและพี่ฐาน พี่กลุ่ม จะต้องเป็นผู้ที่มีสติในการบริโภคมาก่อน ดังนั้นในการจัดกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ในครั้งนี้ พี่เลี้ยงทุกคนจะสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับน้องๆ ได้ โดยในการรับประทานอาหารทุกมือ พี่เลี้ยงจะรับประทานอย่างมีมารยาท และรับประทานอาหารจนหมด ซึ่งเป็นการสื่อสารตามพุทธวิธีในลักษณะกลวิธีรูปแบบหนึ่งจากการทำเป็นตัวอย่างให้ดู

เมื่อนำพุทธวิธีมาประยุกต์ได้เป็นรูปแบบของกิจกรรมฐานทั้ง 5 ฐานกิจกรรมที่จะใช้ในการพัฒนาตนเองตามหลักอุดมคติ 5 ประการเรียบร้อยแล้ว ในการเข้าฐานกิจกรรมแต่ละฐานของเด็ก ผู้วิจัยจะมีแบบสัมภาษณ์ก่อนทำกิจกรรมเพื่อใช้วัดความรู้ความเข้าใจของเด็กเกี่ยวกับหลักอุดมคติประจำฐานนั้นๆ แล้วจึงดำเนินการในส่วนของการทำกิจกรรมประจำฐาน หลังจากนั้นจะมีแบบสัมภาษณ์หลังทำกิจกรรม เพื่อใช้วัดความรู้ความเข้าใจของเด็กอีกครั้งว่ามีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอุดมคติประจำฐานนั้นเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมไปแล้ว ซึ่งขั้นตอนและรูปแบบกิจกรรมทั้งหมดนี้ จะนำมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ ณ บริเวณสวนสุขภาพ แพลตฮ้วยคิง กฟผ.แม่เมาะ โดยจำแนกเป็นวันเสาร์ที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2549 และวันอาทิตย์ที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2549 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

วันเสาร์ที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2549

08.00น. พี่เลี้ยงทั้ง 19 คน เดินทางถึงสถานที่จัดค่ายกิจกรรมสัมพันธ์ ณ สวนสุขภาพ แพลตฮ้วยคิง การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย ตำบลแม่เมาะ อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อเตรียมความพร้อมทั้งในด้านสถานที่และอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำกิจกรรมตลอดระยะเวลา 2 วัน 1 คืน รวมถึงที่พักซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากฝ่าย

มวลงชนสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ ที่ได้จัดเตรียมไว้ให้ ล่วงหน้าก่อนแล้ว

ภาพที่ 1 - 2 แสดงที่พัก

08.30น. เมื่อทำการตรวจสอบความเรียบร้อยในส่วนขอสถานที่และอุปกรณ์แล้ว จึงทำการ ประชุมแบ่งหน้าที่ พี่ฐาน, พี่กลุ่ม และ พี่เลี้ยงสันทนากการ โดยกำหนดให้

พี่ฐาน ⇒ จะประจำตามฐานกิจกรรมที่ 1 - 5 ฐานละ 2 คน ทำหน้าที่ นำกิจกรรมในฐานนั้นๆ พร้อมทั้งสังเกตการณ์และเก็บข้อมูล จากการสัมภาษณ์ทั้งก่อนและหลังการร่วมกิจกรรมของ สมาชิกในแต่ละกลุ่ม

พี่กลุ่ม ⇒ พี่กลุ่มจะทำหน้าที่ดูแลและสังเกตการณ์เด็กในกลุ่มที่ตน ได้รับมอบหมาย โดยจะมีพี่เลี้ยงจำนวน 2 คนที่ทำหน้าที่ ดูแลรับผิดชอบคนละ 2 กลุ่มส่วนส่วนพี่เลี้ยงอีก 6 คนจะ แบ่งดูแลรับผิดชอบคนละ 1 กลุ่ม

พี่เลี้ยงสันทนากการ ⇒ ในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รับความ อนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายมวลงชนสัมพันธ์ การไฟฟ้า ฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ นำกิจกรรมสันทนากการ ตลอดช่วงเวลาการเข้าค่ายกิจกรรมสัมพันธ์

ส่วนตัวผู้วิจัยจะทำหน้าที่สังเกตการณ์และเก็บข้อมูลทั่วไปในเชิงภาพรวม

ภาพที่ 3 – 4 บรรยากาศการประชุมที่เลี้ยง

- 08.45น. หลังจากแบ่งหน้าที่ พี่กลุ่มและพี่ฐานเรียบร้อยแล้ว จึงทำการกำหนดสีของป้ายชื่อ คล้องคอ ซึ่งพี่กลุ่มจะต้องนำไปเขียนชื่อให้กับน้องสมาชิกในกลุ่มของตน กลุ่มละ 1 สี รวม 10 กลุ่ม 10 สี ส่วนพี่ฐาน, พี่สันตนาการ และตัวผู้วิจัย จะใช้ป้ายชื่อสีเดียวกันคือ สีบานเย็น
- 09.00 น. รถบัสที่ได้รับความอนุเคราะห์จากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทยจำนวน 2 คัน นำเด็กนักเรียนจากโรงเรียนบ้านหางสูงและโรงเรียนบ้านปงชัยเดินทางมาถึงค่าย หลังจากนั้นนำสัมภาระส่วนตัวมารวมกันแล้วจึงทำการลงทะเบียนเพื่อแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 10 คน จำนวน 10 กลุ่ม คณะระดับชั้นการศึกษา โดยพี่เลี้ยงฝ่ายสันตนาการ ดำเนินการลงทะเบียน โดยกำหนดให้เด็กนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนเข้าแถวตามระดับชั้น แล้วแบ่งไปลงทะเบียนจำนวนครั้งละ 10 คน เรียงตามหมายเลขในใบลงทะเบียน เช่น เด็กคนแรกลงทะเบียนที่ใบลงทะเบียนหมายเลข 1 เด็กคนที่ 2 ไปลงทะเบียนใน ใบลงทะเบียนหมายเลข 2 เรื่อยไปจนครบ 10 คน แล้วนับเด็กอีก 10 คนมาลงทะเบียน โดยเริ่มลงทะเบียนที่ใบลงทะเบียนหมายเลข 1 ใหม่ เรียงไปเช่นนี้จนครบทุกคน สำหรับข้อมูลที่เด็กจะต้องกรอกในการลงทะเบียน ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล, อายุ, วันเดือนปีเกิด และชื่อโรงเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ ซึ่งในช่วงขั้นตอนดังกล่าว พบปัญหาว่า เด็กบางคนโดยเฉพาะเด็กเล็ก ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 2 เขียนชื่อและนามสกุลตนเองไม่ถูกต้อง เด็กบางคนลืมชื่อโรงเรียนที่ตนเองศึกษาอยู่ และมีบางส่วนที่จำอายุของตนเองไม่ได้ อย่างไรก็ตามในระหว่างที่เด็กทยอยลงทะเบียนตามระดับชั้นนั้น เด็กที่เหลือเข้าแถวรออย่างเป็นระเบียบ จนลงทะเบียนครบทุกคน

ภาพที่ 5 เด็กนักเรียนทั้งสองโรงเรียน เดินทางมาถึงค่าย

ภาพที่ 6 เด็กเข้าแถวรอลงทะเบียน

ภาพที่ 7 บรรยายภาคการลงทะเบียนเพื่อแบ่งกลุ่ม

- 09.30 น. พี่เลี้ยงฝ่ายสันตนาการชื้อเด็กนักเรียนทั้งสองโรงเรียนเพื่อแบ่งกลุ่มตามใบลงทะเบียนที่ 1-10 โดยจะมีพี่กลุ่มแต่ละกลุ่มมารอรับ ในช่วงนี้ด้วยความที่เด็กบางคนเขียนชื่อตนเองไม่ถูก เมื่อพี่เลี้ยงชื้อจึงไม่มีใครยกมือรับหรือเดินออกมาเข้ากลุ่ม ดังนั้นเมื่อพี่เลี้ยงอ่านนามสกุล เด็กคนอื่นๆ ที่รู้จักจึงตะโกนบอกชื่อที่ถูกต้องให้ หรือบางกรณีพี่เลี้ยงชื้อ แต่ตัวเด็กไปอยู่กลุ่มก่อนหน้านี้แล้ว เนื่องจากชื้อซ้ำกัน จึงคิดว่า เป็นชื่อตนเอง เป็นที่สนุกสนานของพี่เลี้ยงและเด็กๆ โดยเฉพาะในช่วงหลังยังช่วยพี่เลี้ยงชื้อนามสกุลของเพื่อน หลังจากพี่เลี้ยงชื้อแล้วอีกด้วย เมื่อพี่กลุ่มแต่ละคนรับน้องในกลุ่มไปแล้ว จะมีการแนะนำตัวกันเพื่อทำความรู้จักกันระหว่างพี่กับน้องและเพื่อนต่างโรงเรียน ซึ่งอยู่กลุ่มเดียวกัน จากนั้นพี่กลุ่มจะเขียนชื่อเล่นใส่ป้ายชื่อให้น้องๆ แต่ละคนคล้องคอ ซึ่งก็เป็นวิธีการหนึ่งในการทำความรู้จักกับน้องๆ เพราะได้ทราบชื่อน้องและได้ตรวจสอบว่าสะกดถูกต้องหรือไม่ เมื่อเขียนชื่อของสมาชิกในกลุ่มเสร็จครบทุกคน สมาชิกในกลุ่มจะต้องช่วยกันคิดชื้อกลุ่มของตน โดยกำหนดให้เป็นชื้อของ

ดอกไม้ เมื่อกลุ่มไหนได้ชื่อกลุ่มแล้วจะต้องมาแจ้งให้ พี่เลี้ยงสันทนากการทราบ และประกาศให้กลุ่มอื่นๆ ทราบด้วย เพื่อป้องกันไม่ให้ชื่อกลุ่มซ้ำกันนั่นเอง ซึ่งสมาชิกกลุ่มในแต่ละกลุ่มก็ได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ช่วยกันคิดชื่อดอกไม้ประจำกลุ่มของตน และรีบวิ่งมาบอกชื่อกลุ่มของตนอย่างสนุกสนาน เพราะกลัวว่าชื่อกลุ่มของตนจะไปซ้ำกับกลุ่มอื่น เมื่อแต่ละกลุ่มแจ้งชื่อกลุ่มครบทั้ง 10 กลุ่มแล้ว สามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงชื่อกลุ่มสีและป้ายชื่อของทั้ง 10 กลุ่ม

กลุ่มที่	ชื่อกลุ่ม	สีป้ายชื่อ
1	ดอกบัวตอง	น้ำเงิน
2	ดอกมะลิวัลย์	เหลือง
3	ดอกบัว	แดง
4	ดอกกุหลาบ	ม่วง
5	ดอกรัก	ส้ม
6	ดอกพุด	เขียว
7	ดอกซากุระ	เทา
8	ดอกทานตะวัน	น้ำตาล
9	ดอกลีลาวดี	ฟ้า
10	ดอกทิวลิป	ชมพู

ภาพที่ 8 พี่เลี้ยงเรียกชื่อเด็กเพื่อแบ่งกลุ่มตามใบลงทะเบียน

ภาพที่ 9 - 15 สมาชิกแต่ละกลุ่มแยกย้ายไปเขียนป้ายชื่อและทำความรู้จักกันในกลุ่ม

10.00 น. เข้าสู่ขั้นตอนพิธีการ ผู้ทำวิจัยได้กล่าวรายงานเกี่ยวกับความเป็นมาและวัตถุประสงค์ในการจัดค่ายครั้งนี้ต่อประธานในพิธี จากนั้น นายเสริม บุญภูมิโกศล ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านทางสูง ประธานในพิธี ได้กล่าวเปิดค่ายพร้อมทั้งให้โอวาทแก่เด็กที่มาเข้าร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ต่อจากนั้น นายธเนศ เครือบุญมา ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านปงชัย กล่าวให้โอวาทแก่นักเรียนทั้ง 2 โรงเรียน เป็นอันเสร็จสิ้นในส่วนของพิธีการ

ภาพที่ 16 - 19 พิธีเปิดค่าย

10.30 น. พี่กลุ่มแต่ละกลุ่มนำสมาชิกในกลุ่มรับประทานอาหารว่าง ซึ่งทุกกลุ่มเข้าแถวกันอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยที่บริเวณจุดรับของว่างที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยมีพี่เลี้ยงที่ทำหน้าที่เป็นพี่ฐานมาคอยอำนวยความสะดวกแจกของว่างให้กับน้องๆ ซึ่งอาหารว่างในช่วงนี้เป็นนมกล่องและขนมปัง เมื่อได้รับของว่างแล้วแต่ละกลุ่มจึงแยกย้ายไปรับประทานอาหารกันเป็นกลุ่ม และทำความรู้จักเพิ่มเติมภายในกลุ่มกันอีกด้วย

ภาพที่ 20 - 21 จุดรับของว่าง

ภาพที่ 22 - 23 บรรยากาศการรับประทานของว่างแต่ละกลุ่ม

11.00 น. เข้าสู่ช่วงของกิจกรรมสันตนาการ เพื่อให้สมาชิกในค่ายทุกคนได้ทำความรู้จักกันทั้งพี่กลุ่ม พี่ฐาน พี่เลี้ยงฝ่ายสันตนาการ และน้องๆของทั้งสองโรงเรียน ซึ่งดำเนินกิจกรรมในช่วงนี้ โดยพี่เลี้ยงสันตนาการซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากเจ้าหน้าที่ฝ่ายมวลชนสัมพันธ์ การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย แม่เมาะ เนื่องจากเด็กที่มาร่วมกิจกรรมค่ายในครั้งนี้ มาจาก 2 โรงเรียนด้วยกัน จึงอาจจะยังไม่รู้จักกันมาก่อน รวมทั้งพี่เลี้ยงที่มาช่วยค่ายครั้งนี้ด้วย ดังนั้นจึงได้กำหนดกิจกรรมสันตนาการที่จะช่วยให้สมาชิกในค่ายทุกคนได้ทำความรู้จัก รวมทั้งทำความคุ้นเคยกันด้วย ซึ่งกิจกรรมมีดังต่อไปนี้

- กิจกรรมเป่ายี่งุบ
- กิจกรรมร้องเพลงแนะนำตัว
- เกมฝึกสมาธิ

- กิจกรรมแรกคือเกมเป่ายางฉุบ โดยจะให้แต่ละคนจับคู่กันแล้วเป่ายางฉุบ หากใครแพ้จะต้องไปต่อแถวคนที่ชนะ ส่วนคนที่ชนะก็จะต้องไปหาคนชนะในคู่อื่นๆ มาเป่ายางฉุบกับตน หากคู่ใดแพ้ก็ต้องไปต่อแถวต่อ ซึ่งเมื่อเล่นต่อเนื่องไปก็จะทำให้แถวยาวขึ้นเรื่อยๆ และเหลือคู่ที่จะแข่งขันกันน้อยลง จนถึงคู่สุดท้าย ที่ต่างคนต่างมีปลายแถวที่ยาวมาก และเริ่มการเป่ายางฉุบอีกครั้งเพื่อหาแถวที่ชนะในที่สุด ซึ่งในกิจกรรมนี้ได้แบ่งพี่เลี้ยงออกเป็น 3 กลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มแรกที่จะทำหน้าที่คุมน้องๆ ให้เล่นอย่างถูกกติกา รวมทั้งช่วยหาคู่แข่ง และตรวจสอบความถูกต้องในการแข่งขัน และแจ้งผลการเป่ายางฉุบ พี่เลี้ยงกลุ่มที่สอง จะร่วมเล่นกิจกรรมนี้กับน้องๆ ด้วย และส่วนพี่เลี้ยงอีกกลุ่มจะทำหน้าที่สันตนาการ และเล่นอุปกรณ์ประกอบจังหวะ ซึ่งในการเล่นกิจกรรมเป่ายางฉุบนี้ก็ได้รับความสนุกสนานอย่างมาก ทีมที่เป่ายางฉุบชนะก็จะส่งเสียงเฮด้วยความดีใจ และเป็นการเพิ่มสมาชิกในแถวของตนให้ยาวขึ้นอีกด้วย ซึ่งในช่วงแรกเด็กที่มาจากโรงเรียนเดียวกันก็จะจับคู่ด้วยกัน เมื่อเล่นไปเรื่อยๆ ก็จะต้องแข่งขันกับเพื่อนต่างโรงเรียนหรือพี่เลี้ยงที่มาร่วมเล่นด้วย ดังนั้น เมื่อเหลือ 2 ทีมสุดท้ายที่จะต้องมาแข่งกัน ในแต่ละแถวก็จะมีสมาชิกคละกันไป แต่รวมกันเป็นหนึ่ง เพราะอยากให้ทีมของตนชนะนั่นเอง นอกเหนือจากความสนุกสนานแล้ว วัตถุประสงค์ประการหนึ่งในการเล่นกิจกรรมนี้ คือ เมื่อเหลือ 2 ทีมสุดท้ายที่จะต้องมาเป่ายางฉุบแข่งขัน สมาชิกแต่ละทีมจะต่อแถวกันเป็นแถวยาว เมื่อแข่งเสร็จก็สามารถให้หัวแถวและหางแถวของทั้ง 2 ทีม มาต่อกันเป็นวงกลมได้ง่าย และสะดวกต่อการเริ่มกิจกรรม ต่อการทำกิจกรรมต่อไปที่จะต้องให้สมาชิกทุกกลุ่มเข้าแถวเป็นวงกลม นั่นเองเมื่อสมาชิกค้าย รวมทั้งพี่เลี้ยงทุกคนเข้าแถวเป็นวงกลมแล้ว พี่เลี้ยงสันตนาการจึงเริ่มกิจกรรมต่อไป

ภาพที่ 24 ช่วงกิจกรรมสันตนาการ เกม”เป่า ยิง ฉุบ”

- กิจกรรมร้องเพลงแนะนำตัว โดยทุกคนจะร่วมร้องเพลงแล้วแนะนำชื่อตัวเอง ทีละคนไล่ไปจนครบทั้งพี่และน้อง ซึ่งกิจกรรมนี้ทำให้พี่และน้องได้รู้จักกันจากการแนะนำตัวเอง นอกเหนือจากชื่อที่ป้ายชื่อของแต่ละคนด้วย

- เมื่อสมาชิกชาวค่ายเริ่มคุ้นเคยกันแล้ว พี่เลี้ยงสันตนาการจึงนำสู่เกมต่อไป ได้แก่ เกมฝึกสมาธิ โดยกำหนดให้มือขวาของแต่ละคนแบไปยังคนที่ยืนอยู่ด้านขวาของตน ส่วนมือซ้ายจะทำท่าขี้นิ้วจิ้มลงไปยังฝ่ามือของเพื่อนที่อยู่ทางด้านซ้าย แล้วกำหนดคำขึ้นมาหนึ่งคำ ในที่นี้คือคำว่า “สาม” เมื่อพี่เลี้ยงเล่านิทานแล้วพูดคำว่า “สาม” แต่ละคนจะต้องรีบหุบมือขวาเพื่อกำนิ่วมือซ้ายของเพื่อนให้ได้ ในขณะเดียวกันก็ต้องรีบชักนิ้วซ้ายของตนออกจากฝ่ามือของเพื่อนอีกด้วย ซึ่งเป็นที่สนุกสนานของชาวค่ายทุกคน และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในทุกกิจกรรม

ภาพที่ 25 - 26 พี่เลี้ยงแนะนำตัวกับน้องๆ

ภาพที่ 27 - 28 ช่วงกิจกรรมสันตนาการ

12.00 น. พี่กลุ่มนำสมาชิกในกลุ่มเข้าแถวรับอาหารบริเวณเต็นท์เอนกประสงค์ เพื่อรับประทานอาหารร่วมกัน รายการอาหารเป็นผัดผักบล็อกโคลีกับแกงเผ็ดหมู โดยในการรับประทานอาหารมื้อนี้ ผู้วิจัยจะยังไม่สื่อสารกับกลุ่มตัวอย่างในเรื่องของการบริโภคอย่างมีสติแต่อย่างใด ขึ้นอยู่กับในแต่ละกลุ่มว่าจะมีรูปแบบในการรับประทานอาหารกลางวันมื้อนี้อย่างไร จากการสังเกตการณ์พบว่า ทุกกลุ่มจะนั่งล้อมวงรับประทานอาหารร่วมกันในกลุ่มของตน มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่รอสมาชิกในกลุ่มมาครบทุกคนก่อนแล้วจึงลงมือรับประทานอาหารพร้อมกัน ส่วนใหญ่เมื่อมาถึงบริเวณกลุ่มของตนก็จะนั่งลงรับประทานอาหารทันที โดยไม่รอเพื่อนคนอื่นในกลุ่ม ในระหว่างรับประทานอาหารจะเป็นลักษณะต่างคนต่างรับประทาน มีบางส่วนที่รับประทานอาหารเสร็จก่อนก็จะรับน้ำภาชนะไปเก็บแล้วไปเล่นกับเพื่อนที่มาจากโรงเรียนเดียวกันแต่อยู่คนละกลุ่ม ทำให้สมาชิกในกลุ่มคนอื่นที่ยังรับประทานอาหารไม่เสร็จต้องรีบรับประทาน เพราะไม่อยากนั่งอยู่ในกลุ่มตามลำพัง อย่างไรก็ตามก็ยังมีเด็กบางส่วนที่รับประทานอาหารเสร็จเร็วเนื่องจากอาหารไม่อร่อย มีรสชาติเผ็ดเกินไป และยังพบว่าเด็กทุกกลุ่มส่วนใหญ่จะรับประทานอาหารไม่หมดทำให้เหลือเศษอาหารเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 29 – 32 จุดรับอาหารกลางวัน

12.30 น. ทุกกลุ่มรวมกันที่ลานเอนกประสงค์ เพื่อรับมอบหมายให้กำหนดคำขวัญและทำประจำกลุ่มที่จะใช้ในการนำเสนอกลุ่มก่อนการทำกิจกรรมตามฐานกิจกรรม ซึ่งเด็กส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการคิดคำขวัญและออกแบบทำเต็นท์เป็นอย่างดี โดยการนำคำขวัญหรือเพลงที่เคยได้ยินหรือร้องเป็นมาก่อน มาประกอบทำทางเพื่อใช้เป็นคำขวัญและทำประจำกลุ่มของตน และนำมาแสดงให้เพื่อนกลุ่มอื่นๆ ได้ชมด้วย จากนั้นผู้วิจัยอธิบายกติกาในการเข้าฐานทั้ง 5 ฐาน และเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละฐาน กำหนดให้มีเวลาในการเข้าฐาน ฐานละ 30 นาที โดยผู้วิจัยจะส่งสัญญาณเริ่มทำกิจกรรม, สัญญาณเตือนก่อนหมดเวลา 5 นาที และสัญญาณหมดเวลาเพื่อเตรียมเปลี่ยนฐาน เพื่อป้องกันการล่าช้าและอาจทำให้มีกลุ่มซ้อนกันในฐานเดียวกันด้วย ก่อนจะแยกย้ายกันไปผู้วิจัยได้ตั้งสโลแกนเพื่อใช้ในการรวมพลังให้กับสมาชิกทุกคน โดยผู้วิจัยจะกล่าวคำว่า “หนูน้อยร่วมใจ” จากนั้นสมาชิกทุกคนจะปรบมือพร้อมกันเป็นจังหวะ 5 ครั้งและพูดพร้อมกันว่า “แม่เกาะเยี่ยม”

13.00 น. แต่ละกลุ่มแยกย้ายไปเข้าฐานกิจกรรม โดยจับคู่ฐานกิจกรรมละ 2 กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 เริ่มต้นที่ ฐานกิจกรรมที่ 1
- กลุ่ม 3 และกลุ่ม 4 เริ่มต้นที่ ฐานกิจกรรมที่ 2
- กลุ่ม 5 และกลุ่ม 6 เริ่มต้นที่ ฐานกิจกรรมที่ 3
- กลุ่ม 7 และกลุ่ม 8 เริ่มต้นที่ ฐานกิจกรรมที่ 4
- กลุ่ม 9 และกลุ่ม 10 เริ่มต้นที่ ฐานกิจกรรมที่ 5

ในแต่ละฐานกิจกรรม ทุกกลุ่มจะต้องรายงานตัวเป็นกลุ่ม โดยการบอกชื่อกลุ่มคำขวัญและทำประจำกลุ่มให้ที่ฐานทราบพร้อมกันทั้งกลุ่ม จากนั้นที่ฐานจะสัมภาษณ์สมาชิกแต่ละกลุ่มก่อนทำกิจกรรมเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจที่มีเกี่ยวกับหลักอุดมคติประจำฐานนั้นๆ แล้วจึงดำเนินกิจกรรมประจำฐาน หลังจากนั้นที่ฐานจะสัมภาษณ์สมาชิกในกลุ่มหลังจากทำกิจกรรมแล้วอีกครั้ง เพื่อใช้วัดความรู้ความเข้าใจว่าสมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักอุดมคติประจำฐานนั้นเพิ่มขึ้นหรือไม่อย่างไร หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมไปแล้ว ซึ่งเวลาที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมตามฐานจะใช้เวลาฐานละ 30 นาที เมื่อหมดเวลาในฐานนั้นๆ แต่ละกลุ่มก็จะเวียนไปเข้าฐานกิจกรรมลำดับต่อไปจนครบทั้ง 5 ฐานกิจกรรม แสดงลำดับเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงลำดับการเข้าฐานกิจกรรมทั้ง 5 ฐาน ของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม

เวลา	ฐาน	1	2	3	4	5
	กลุ่มที่	กลุ่มที่	กลุ่มที่	กลุ่มที่	กลุ่มที่	กลุ่มที่
13.00 – 13.30		1 – 2	3 – 4	5 – 6	7 – 8	9 – 10
13.30 – 14.00		9 – 10	1 – 2	3 – 4	5 – 6	7 – 8
14.00 – 14.30		7 – 8	9 – 10	1 – 2	3 – 4	5 – 6
14.40 – 15.10		5 – 6	7 – 8	9 – 10	1 – 2	3 – 4
15.10 – 15.40		3 – 4	5 – 6	7 – 8	9 – 10	1 – 2

16.00 น. ทุกกลุ่มมารวมกันที่ลานเอนกประสงค์ ผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับเงื่อนไขการเข้าฐานกิจกรรมที่ 5 ฐานการบริโภคอย่างมีสติอีกครั้งในช่วงของการรับประทานอาหารเย็น ซึ่งสมาชิกได้ทราบเงื่อนไขจากการเข้าฐานกิจกรรมที่ 5 ในช่วงบ่ายมาก่อนแล้ว จากนั้นจึงมีการทวนบทสวดพิจารณาอาหารก่อนการรับประทานอาหารเพื่อให้เห็นคุณค่าของอาหารที่ทานไปอีกครั้งหนึ่ง หลังจากที่พื้นฐานประจำฐานที่ 5 ได้สอนมาก่อนหน้านี้แล้ว ซึ่งก็พบว่าเด็กทุกคนสามารถท่องบทพิจารณาอาหารนี้เป็นมาก่อนทุกคน เนื่องจากเป็นบทเดียวกันกับบทพิจารณาอาหารที่ต้องสวดที่โรงเรียนเวลารับประทานอาหารกลางวันอยู่เป็นประจำ บทพิจารณาอาหารดังกล่าวได้แก่

“ข้าวทุกจาน อาหารทุกอย่าง อย่ากินทิ้งขว้าง เป็นของมีค่า

ผู้คนทุกข์ยาก ลำบากหนักหนา สงสารบรรดา เด็กตาดำดำ”

นอกจากนี้ยังมีการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะการรับประทานอาหารของสมาชิกแต่ละกลุ่มในตอนกลางวัน ซึ่งส่วนใหญ่ตอบว่า จะไม่รอกัน ใครที่ได้อาหารและมานั่งในกลุ่มก่อน ก็จะรับประทานก่อน มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่รอจนสมาชิกมาครบแล้วค่อยรับประทานพร้อมกัน ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสังเกตลักษณะการรับประทานอาหาร มื้อเย็นอีกครั้งหนึ่งว่ามีการเปลี่ยนแปลงจากมื้อกลางวันหรือไม่ อย่างไร

16.15 น. ทำการจับฉลากแบ่งกลุ่มการแสดงในช่วงกลางคืน โดยกำหนดให้เป็นสถานีโทรทัศน์ช่องหนึ่งที่มีรายการต่างๆ ของสถานี ได้แก่ ละคร 1 เรื่อง คอนเสิร์ตลูกทุ่งและคอนเสิร์ตสตริงอย่างละ 1 รายการ นอกจากนี้ยังมีโฆษณา 1 ชุด และโชว์ตลกอีก 1 ชุด ผลการจับฉลากได้ดังนี้

1. โฆษณาและโชว์ตลก ได้แก่กลุ่ม ดอกซากุระและดอกทิวลิป
2. คอนเสิร์ตลูกทุ่ง ได้แก่กลุ่ม ดอกรัก ดอกบัวตองและดอกพุด
3. คอนเสิร์ตสตริง ได้แก่กลุ่ม ดอกลีลาวดีและดอกกุหลาบ
4. ละคร ได้แก่กลุ่ม ดอกบัว ดอกมะลิวัลย์และดอกทานตะวัน

ในการแสดงทั้ง 4 ชุด จะมีพื้นฐานทั้ง 4 ฐานกิจกรรมเป็นที่เล็งในการช่วยน้องๆ ออกแบบการแสดง โดยที่ทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการแสดงด้วย ในส่วนของการแสดงโฆษณาและโชว์ตลกจะมีพื้นฐานจากฐานกิจกรรมที่ 2 คอยดูแล การแสดงคอนเสิร์ตลูกทุ่งจะมีพื้นฐานจากฐานกิจกรรมที่ 5 ช่วยออกแบบท่าเต้น การแสดงคอนเสิร์ตสตริงจะมีพื้นฐานจากฐานกิจกรรมที่ 4 คอยดูแล ส่วนพื้นฐานจากฐานกิจกรรมที่ 3 จะช่วยเหลือน้องๆ สมาชิกกลุ่มที่ได้แสดงละครเนื่องจากกิจกรรมฐานที่ 3 ก็มีการแสดงอยู่ด้วยเช่นกัน

ภาพที่ 33 - 36 ทุกกลุ่มรวมกันที่ลานเอนกประสงค์เพื่อเตรียมการแสดงในช่วงค่ำ

- 16.30 น. สมาชิกแต่ละกลุ่มแยกย้ายไปทำภารกิจส่วนตัวและแบ่งกลุ่มซ้อมการแสดงในช่วงค่ำ
- 18.00 น. รับประทานอาหารเย็น โดยจะมีการทบทวนบทพิจารณาอาหารก่อนการรับประทานอาหาร ซึ่งเด็กทุกคนสามารถท่องได้เป็นอย่างดี จากนั้นทำการสังเกตการณ์ลักษณะการรับประทานอาหารที่เกิดขึ้นของแต่ละกลุ่ม ซึ่งจะสรุปรายละเอียดไว้ในส่วนของการประเมินผลต่อไป
- 19.00 น. เริ่มการแสดงในภาคค่ำ ซึ่งทุกกลุ่มให้ความร่วมมือในการแสดงเป็นอย่างมาก เด็กทุกคนมีส่วนร่วมในกลุ่มและมีความสุขสนุกสนานในการแสดงเป็นอย่างมาก ทุกกลุ่มรับอาสาแสดงเป็นลำดับแรก โดยไม่ต้องใช้การจับสลากเลือกกลุ่มที่จะมาแสดงก่อนแต่อย่างใด

ภาพที่ 37 - 40 การแสดงภาคค่ำ

- 21.00 น. สมาชิกค่ายทุกคนสวดมนต์ร่วมกัน ก่อนเข้านอนตามเต็นท์ที่ได้แบ่งไว้ในช่วงเช้า

วันอาทิตย์ที่ 3 ธันวาคม 2549

- 06.00 น. สมาชิกค่ายตื่นนอน ทำภารกิจส่วนตัว แล้วไปรวมกันที่ลานอเนกประสงค์
- 06.30 น. สมาชิกค่ายทุกคนร่วมทำกิจกรรมรับอรุณ ก่อนแยกย้ายไปเก็บสัมภาระส่วนตัว
- 08.00 น. รับประทานอาหารเช้า โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ลักษณะการรับประทาน
อาหารของเด็กแต่ละกลุ่มอีกเป็นครั้งที่ 2

ภาพที่ 41 เคารพธงชาติ

ภาพที่ 42 ท้องบทพิจารณาอาหารก่อนรับประทาน

ภาพที่ 43 - 48 บรรยากาศการรับประทานอาหารเข้าแต่ละกลุ่ม

ภาพที่ 49 - 50 เศษอาหารที่เหลือในกลุ่ม

09.00 น. เด็กแต่ละกลุ่มร่วมกิจกรรมเวิร์คช็อปเพื่อสรุปความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการทำกิจกรรมตามฐานกิจกรรมทั้ง 5 ฐานกิจกรรม เมื่อวันเสาร์ที่ 2 ธันวาคม สำหรับขั้นตอนในกิจกรรมเวิร์คช็อปนี้ผู้วิจัยจะเป็นผู้นำเข้าสู่ขั้นตอนต่างๆ โดยสมาชิกแต่ละกลุ่มจะนั่งล้อมวงกันในกลุ่มของตน และจะได้รับกระดาษชาร์ตกลุ่มละ 1 แผ่น เพื่อเขียนสรุปความรู้ที่ได้รับหลังจากการทำกิจกรรมในแต่ละฐานกิจกรรม โดยเริ่มจากฐานกิจกรรมที่ 1 ฐานความเมตตากรุณาเรียงไปที่ละฐานกิจกรรมจนครบทุกฐานกิจกรรม ซึ่งในฐานกิจกรรมแรกผู้วิจัยจะกำหนดชื่อฐานให้เหมือนกันทุกกลุ่ม หลังจากนั้นในฐานกิจกรรมต่อไป สมาชิกแต่ละกลุ่มจะมีส่วนร่วมในการตั้งชื่อฐานกิจกรรมนั้นว่าในกลุ่มต้องการจะตั้งชื่อว่าฐานอะไร ซึ่งตลอดการทำกิจกรรมเวิร์คช็อปนี้ พี่กลุ่มของแต่ละกลุ่มจะคอยช่วยกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มแสดงความคิดเห็น และทวนกิจกรรมในแต่ละฐานกิจกรรมให้แก่สมาชิกในกลุ่มด้วย

ภาพที่ 51 - 60 สมาชิกกลุ่มทั้ง 10 กลุ่ม

ภาพที่ 61 - 64 บรรยายการทําเวิร์คช็อป

10.00 น. ตัวแทนแต่ละกลุ่มร่วมกันนำเสนอความรู้ที่กลุ่มของตนได้รับในแต่ละฐานกิจกรรมเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจที่ได้รับให้กับกลุ่มอื่นๆด้วย

ภาพที่ 65 - 66 นำเสนอความรู้ที่ได้รับในแต่ละกลุ่ม

11.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน โดยผู้วิจัยได้ทำการสังเกตการณ์ลักษณะการรับประทานอาหารของเด็กแต่ละกลุ่มอีกครั้งหนึ่งจากนั้นทำพิธีมอบใบประกาศนียบัตรให้แก่สมาชิกค่ายทุกคน และมอบทุนอาหารกลางวันแก่โรงเรียนทางสูงและโรงเรียนบ้านปางชัย และพิธีปิดค่ายอย่างเป็นทางการ

ภาพที่ 67 – 68 พิธีมอบใบประกาศนียบัตร

ภาพที่ 69 พี่และน้องร้องเพลงร่วมกัน

ภาพที่ 70 เด็กนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนเดินทางกลับ

13.00 น. เด็กนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียนเดินทางกลับโดยรถบัส

วัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กในด้านการพัฒนาตนเองตามหลักอุดมคติ 5 ประการที่ประยุกต์จากหลักเบญจศีลเบญจธรรม จากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์

ผู้วิจัยแบ่งการประเมินความรู้ความเข้าใจกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามฐานกิจกรรม ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม รวม 5 ฐานกิจกรรม

ส่วนที่ 2 ประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรมเวิร์คช็อป

ส่วนที่ 1 ประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กจากการเข้าร่วมกิจกรรมตามฐานกิจกรรม ทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรม รวม 5 ฐานกิจกรรม

ในการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ในด้านอุดมคติ 5 ประการ จากการประยุกต์พุทธวิธีมาใช้ในการสื่อสารทั้งก่อนและหลังทำกิจกรรมในแต่ละฐานกิจกรรม ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์จากโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมและโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมทั้ง 5 ฐานกิจกรรม สำหรับการให้คะแนนระดับความรู้ความเข้าใจของเด็กจะแบ่งคะแนนออกเป็น 5 ระดับคือ

- 1 คะแนน แสดงระดับความรู้ความเข้าใจน้อยมาก
- 2 คะแนน แสดงระดับความรู้ความเข้าใจน้อย
- 3 คะแนน แสดงระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง
- 4 คะแนน แสดงระดับความรู้ความเข้าใจมาก
- 5 คะแนน แสดงระดับความรู้ความเข้าใจมากที่สุด

ในการสัมภาษณ์ ที่ฐานแต่ละฐานจะเป็นผู้ประเมินระดับความรู้ความเข้าใจของเด็กในแต่ละกลุ่ม โดยการให้คะแนนจากการตอบคำถามของสมาชิกในกลุ่มทั้ง 10 กลุ่ม จากนั้นจะนำคะแนนมารวมคิดเป็นค่าเฉลี่ยแสดงระดับความรู้ความเข้าใจของกลุ่มนั้นๆ ในแต่ละฐานกิจกรรม ผลการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม มีดังนี้

กิจกรรมฐานที่ 1 ความเมตตากรุณา (กิจกรรมปิดศาลาทาง)

ในฐานกิจกรรมที่ 1 ฐานจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กแต่ละกลุ่มที่มีต่อความเมตตากรุณาก่อนการทำกิจกรรม จากการสัมภาษณ์โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับความเมตตากรุณา คือ

- 1.1 ที่บ้านของใครมีสัตว์เลี้ยงบ้าง เลี้ยงสัตว์อะไร เลี้ยงเพราะอะไรและใครเป็นคนเลี้ยง
- 1.2 เคยช่วยเหลือผู้อื่นหรือไม่ ช่วยใครและช่วยเหลืออะไร
- 1.3 เคยสอนการบ้านให้เพื่อนหรือน้องบ้างหรือไม่

ตารางที่ 4 แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยของเด็กทั้ง 10 กลุ่มก่อนและหลังทำกิจกรรมประจำฐานกิจกรรมที่ 1 ฐานความเมตตากรุณา

กลุ่มที่	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณา ก่อนทำกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณา หลังทำกิจกรรม
1	2.9	3.2
2	3.2	3.6
3	2.6	3.3
4	3.2	3.6
5	2.4	3.7
6	2.5	3.3
7	2.4	3.0
8	2.4	3.0
9	2.3	3.6
10	2.3	3.5

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตากรุณาของเด็กทั้ง 10 กลุ่มก่อนทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.3 - 3.2 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 1.1 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยจำนวนของสมาชิกในแต่ละกลุ่มที่เลี้ยงสัตว์ไว้ที่บ้านอยู่ในระดับปานกลาง สัตว์ที่เลี้ยงไว้ส่วนใหญ่ ได้แก่ สุนัขและแมวจรจัด

ที่มาอาศัยอยู่ที่บ้านโดยบังเอิญ มีบิดามารดาเป็นผู้เลี้ยงไว้เพราะสงสาร และไม่รู้จะเอาไปทิ้งที่ไหน จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 1.2 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ลักษณะการช่วยเหลือผู้อื่นโดยมากจะเป็นการช่วยคุณครูเตรียมอาหารกลางวัน, ช่วยเพื่อนทำเวร, ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านบ้าง แต่ส่วนใหญ่จะเป็นการช่วยเหลือที่เกิดจากการร้องขอของผู้อาวุโส ซึ่งเด็กคิดว่าตนเองไม่สามารถปฏิเสธได้ จึงต้องปฏิบัติตาม และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 1.3 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ส่วนใหญ่จะเป็นคุณครูประจำชั้นที่จะเป็นผู้สอนการบ้านให้กับเด็กโดยตรง อย่างไรก็ตามเด็กที่เคยสอนการบ้านเพื่อนหรือน้อง ร้อยละ 80 เป็นเด็กที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นต้นไป

เมื่อพื้นฐานทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนทำกิจกรรมเกี่ยวกับความเมตตากรุณาเรียบร้อยแล้ว จะเป็นการทำกิจกรรมประจำฐาน ซึ่งกิจกรรมในฐานนี้ได้แก่กิจกรรมปิดตาคลำทาง จากการทำกิจกรรมพบว่า สมาชิกในแต่ละกลุ่มคิดเป็นร้อยละ 40 เมื่อได้รับสารจากเพื่อนคนก่อนหน้ามาแล้วมักจะไม่ทวนคำสั่งจากการตะโกนบอกต่อให้เพื่อนที่อยู่ข้างหลัง ส่วนใหญ่จะเกิดบริเวณช่วงกลางของแถวเป็นต้นไป รวมทั้งเกิดการแตกแถวระหว่างการเดินผ่านสิ่งกีดขวางต่างๆ ด้วยเนื่องจากเด็กปล่อยมือกัน และมีบางกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มตะโกนบอกเพื่อนคนถัดไปก่อนแล้ว ทั้งๆ ที่ยังไม่ได้สัมผัสวัตถุ นอกจากนี้จะมีในลักษณะที่สมาชิกกลุ่มผู้รับสารลำดับที่ 5 – 6 เป็นต้นไป ตะโกนถามคำสั่งจากผู้ส่งสารคนแรกโดยตรง ว่าให้ระวังวัตถุประเภทไหน เนื่องจากผู้ส่งสารลำดับก่อนหน้า ตะโกนบอกมาให้ “ระวัง” เพียงอย่างเดียว แต่ไม่ได้ทวนคำสั่งโดยระบุลักษณะตามที่ผู้ส่งสารคนแรกบอก จึงทำให้สมาชิกกลุ่มผู้รับสารลำดับหลังๆ ไม่เข้าใจ เพราะไม่ทราบว่าจะต้องระวังอะไรบ้างนั่นเอง

ภาพที่ 71 - 75 กิจกรรมฐานที่ 1 ปิดตาคลำทาง

หลังจากทำกิจกรรมในฐานแล้ว พี่ฐานจึงทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเมตตากรุณาอีกครั้ง โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องต่อเนื่องกับคำถามที่ใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรม คือ

- 1.1 เมื่อออกค่ายไปแล้วจะช่วยเหลือสัตว์หรืออยากเลี้ยงสัตว์หรือไม่ เพราะอะไร
- 1.2 เมื่อออกค่ายไปแล้ว จะช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร
- 1.3 เมื่อมีโอกาสจะสอนการบ้านให้เพื่อนหรือน้องต่อไปหรือไม่ เพราะอะไร

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านความเมตตาคุณาของเด็กทั้ง 10 กลุ่มหลังทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.0 – 3.7 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 1.1 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลาง เด็กที่เลี้ยงสัตว์ไว้ที่บ้าน ก็จะดูแลสัตว์เลี้ยงของตนให้ดี แต่ในเรื่องของการนำสัตว์มาเลี้ยงนั้น หลังจากการทำกิจกรรมประจำวันแล้ว เด็กไม่ได้อยากเลี้ยงสัตว์เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด แต่ถ้าเจอสัตว์จรจัดหรือบาดเจ็บก็อาจจะช่วยเหลือในอนาคต จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 1.2 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นในระดับหนึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นจากการเชื่อมโยงกับกิจกรรมว่า หากเราไม่มีความเมตตาคุณาโดยการช่วยกัน ตะโกนบอกเพื่อน ก็จะทำให้เพื่อนชนสิ่งกีดขวาง และเกิดอันตรายหรือบาดเจ็บได้ ดังนั้นเมื่อออกค่ายไปแล้วก็อยากช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรม ข้อ 1.3 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นระดับหนึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยเด็กที่เคยสอนการบ้านให้เพื่อนหรือน้องมาก่อนก็จะช่วยสอนการบ้านให้เพื่อนและน้องต่อไป เพราะมีความรู้มากกว่า ต้องช่วยเหลือน้อง แต่เด็กที่ยังศึกษาอยู่ในชั้นประถมปีที่ 1-2 ส่วนใหญ่จะตอบว่าไม่แน่ใจว่าจะสอนได้หรือไม่ และอยากมีเวลาไปเล่นกับเพื่อนมากกว่า

อย่างไรก็ดี เด็กที่ไม่เกิดความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นหลังจากทำกิจกรรมประจำวันแล้ว ส่วนใหญ่อายุละ 90 เป็นเพศชาย โดยในระหว่างทำกิจกรรมเด็กกลุ่มนี้มักจะไม่ทวนคำสั่งจากเพื่อนคนแรกไปยังเพื่อนคนอื่น ๆ เพราะต้องการให้เพื่อนในกลุ่มสะดุดหรือชนวัตถุที่กีดขวางอยู่ได้แก่ ต้นไม้, กิ่งไม้หรือก้อนหิน และเห็นว่าเป็นเรื่องสนุกสนานที่ได้ยินเสียงเพื่อนเดินชนหรือสะดุดสิ่งกีดขวางต่างๆ ดังนั้นเมื่อทำการวัดความรู้ความเข้าใจหลังจากทำกิจกรรมประจำวัน เด็กกลุ่มดังกล่าวจึงไม่เกิดความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นจากการสัมภาษณ์แต่อย่างใด

กิจกรรมฐานที่ 2 ความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ (กิจกรรมต่อของและกิจกรรมแยกแยะลงรู)

ในฐานกิจกรรมที่ 2 ที่ฐานจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กแต่ละกลุ่มที่มีต่อความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ก่อนการทำกิจกรรม จากการสัมภาษณ์โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ คือ

- 2.1 เคยแบ่งขนมให้เพื่อนบ้างหรือไม่ บ่อยแค่ไหน เพราะอะไรถึงแบ่ง
- 2.2 เคยให้เพื่อนยืมของบ้างหรือไม่ อะไรบ้าง เพราะอะไร
- 2.3 เคยให้เพื่อนซ้อนรถจักรยานมาโรงเรียนด้วยบ้างหรือไม่ เพราะอะไร

ตารางที่ 5 แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ก่อนและหลังทำกิจกรรม ประจำฐานกิจกรรมที่ 2 ฐานความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่

กลุ่มที่	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ก่อนทำกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่หลังทำกิจกรรม
1	2.9	4.2
2	3.1	4.3
3	2.9	4.0
4	2.8	4.0
5	3.1	4.3
6	3.1	4.3
7	2.7	3.7
8	2.6	3.8
9	2.7	3.7
10	2.7	3.7

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านความเอื้อเพื่อเผื่อแผ่ของเด็กทั้ง 10 กลุ่มก่อนทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.6 - 3.1 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 2.1 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลางเช่นกัน ส่วนใหญ่ในวันที่เด็กนำขนมจากบ้านมาทานที่โรงเรียนนั้น จึงจะได้แบ่งให้เพื่อนๆทานด้วย เนื่องจากที่โรงเรียนไม่มีร้าน

ชายขนม จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 2.2 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยเด็กที่ให้เพื่อนยืมของร้อยละ 90 เป็นอุปกรณ์การเรียน เช่น ดินสอ ยางลบ ไม้บรรทัด ส่วนใหญ่ให้ยืมเนื่องจากเพื่อนมาขอยืมเอง และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 2.3 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยเด็กที่ตอบว่าไม่เคยให้เพื่อนช้อนจักรยานมาโรงเรียนด้วย เนื่องจากไม่มีจักรยานเป็นของตนเอง จึงไม่เคยเพื่อนช้อนมาโรงเรียน นอกจากนี้ส่วนใหญ่เด็กจะเดินมาโรงเรียนมากกว่า มีเป็นส่วนน้อยเท่านั้นที่มีจักรยานขี่มาโรงเรียนเอง

เมื่อพื้นฐานทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรมเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แล้ว จะเป็นการทำกิจกรรมประจำฐาน ซึ่งกิจกรรมในฐานนี้มีทั้งสิ้น 2 กิจกรรมได้แก่ กิจกรรมต่อของ และกิจกรรมแห่แย้มงู ซึ่งจากการทำกิจกรรมต่อของพบว่า มี 2 กลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มยกมือและนั่งลงก่อนที่จะแต่งกายให้เรียบร้อย โดยที่กติกากำหนดไว้ว่าสมาชิกทุกคนจะต้องแต่งกายกลับสู่สภาพเดิมให้ครบทุกคนก่อนจึงจะยกมือแย้มและนั่งลงได้ นอกนั้นทุกกลุ่มเข้าใจกติกาและปฏิบัติตามคำสั่งได้เป็นอย่างดี อุปกรณ์ที่ทุกกลุ่มนำมาใช้ในการต่อของ ได้แก่ รองเท้า, เสื้อ (เฉพาะเด็กชาย) และมีจำนวน 6 กลุ่มที่ใช้เชือกผูกรองเท้า และกางเกง (เฉพาะเด็กชายที่สวมกางเกงขาสั้นไว้ด้วย) ซึ่งกลุ่มที่เลือกใช้เชือกผูกรองเท้าในการต่อของด้วยนั้น จะได้รับความยวบรวมมากที่สุด แต่เมื่อต้องนำของมาใส่ในสภาพเดิม มักจะเสร็จเป็นกลุ่มหลัง เนื่องจากต้องใช้เวลาในการใส่มากกว่าของชิ้นอื่นๆ อย่างไรก็ตาม เกือบทุกกลุ่มสมาชิกในกลุ่มจะช่วยกันแต่งตัวให้เรียบร้อย เช่น การใส่เชือกผูกรองเท้าให้เพื่อน ช่วยเพื่อนสวมเสื้อ เป็นต้น แต่จะมีบางคนที่สวมเสื้อกลับข้าง และใส่ไม่ทันบ้างเช่นกัน

ภาพที่ 76 – 79 กิจกรรมฐานที่ 2 ต่อของ

ส่วนกิจกรรมประจำฐานกิจกรรมที่ 2 คือ กิจกรรมแห่แ่ดงรุ ซึ่งจากการทำกิจกรรมพบว่า ทุกกลุ่มมีการสื่อสารในกลุ่มเป็นอย่างดี โดยจะคอยเตือนกันไม่ให้เผลอจับเชือก มีการแนะนำและวางแผนว่าใครควรจะนั่งลงก่อน หรือขยับไปทางใด เพื่อให้เชือกตึงมากขึ้น และจะได้หย่อนไม้ลงในขวดได้พร้อมกัน ส่วนสมาชิกคนอื่นของกลุ่มที่ไม่ได้เป็นตัวแทนแข่งขันจะคอยเชียร์ให้กำลังใจเพื่อน ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสียงร้องและตบมือให้กำลังใจเพื่อนที่แข่งอยู่ แต่หากสมาชิกในกลุ่มเป็นเด็กเล็กก็จะนั่งเฉยมากกว่าที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าว

ภาพที่ 80 – 83 กิจกรรมฐานที่ 2 แห่แย่งรู

หลังจากทำกิจกรรมในฐานทั้ง 2 กิจกรรมแล้ว พี่ฐานจึงทำการประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของเด็กแต่ละกลุ่มอีกครั้ง โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องต่อเนื่องกับคำถามที่ใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรม คือ

- 2.1 จะแบ่งขนมให้เพื่อนต่อไปหรือไม่ เพราะอะไร
- 2.2 เมื่อมีเพื่อนมายืมของอีก จะให้เพื่อนยืมของอีกหรือไม่ เพราะอะไร
- 2.3 หลังจากออกค่ายไปแล้วจะให้เพื่อนขออนุญาตจักรยานมาโรงเรียนอีกหรือไม่ เพราะอะไร ส่วนคนที่ยังไม่มีจักรยาน ในอนาคตหากมีจักรยานแล้วจะให้เพื่อนขออนุญาตมาโรงเรียนด้วยหรือไม่ เพราะอะไร

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ของเด็กทั้ง 10 กลุ่มหลังทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึง

มาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.7 – 4.3 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 2.1 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงมากเช่นกัน เด็กสามารถเชื่อมโยงคำถามกับความรู้ที่ได้จากการทำกิจกรรมประจำวันได้ว่า ต่อไปเมื่อมีขนมก็จะแบ่งให้เพื่อนอีก เพราะแสดงถึงความมีน้ำใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 2.2 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยการที่เด็กแต่ละกลุ่มมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นนั้นเกิดจากการเชื่อมโยงจากกิจกรรมที่ทำในฐาน การที่สมาชิกในกลุ่มช่วยเพื่อนคนที่นำของในตัวเองมาต่อหลายชิ้นและนำกลับมาใส่คืนลำบากโดยการช่วยแต่งตัวให้ เป็นการแสดงถึงความมีน้ำใจ การที่ทุกคนช่วยกันเอาของๆ ตนไปต่อให้กลุ่มของตนได้แถวที่ยาว แสดงว่าทุกคนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่กัน ดังนั้นเมื่อออกจากค่ายไปแล้วก็จะแสดงถึงความมีน้ำใจเหมือนที่ได้ช่วยเหลือกันในการทำกิจกรรม โดยตอบว่าจะให้เพื่อนยืมของอีกด้วยความเต็มใจ และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 2.3 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยเด็กที่ขี่จักรยานมาโรงเรียนก็จะชวนเพื่อนซ้อนจักรยานมาด้วยกัน ส่วนคนที่ไม่มีจักรยานตอบว่า ในอนาคตหากตนมีก็จะชวนเพื่อนซ้อนจักรยานมาโรงเรียนด้วย

กิจกรรมฐานที่ 3 ความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ (กิจกรรมขับรถและกิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติ เรื่อง "เรือนรักเรือนทาส")

ในฐานกิจกรรมที่ 3 ที่ฐานจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กแต่ละกลุ่มที่มีต่อความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ก่อนการทำกิจกรรม จากการสัมภาษณ์โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ คือ

3.1 บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดีเป็นอย่างไร และบทบาทของลูกที่ตนเองเป็นอยู่นั้นเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

3.2 บทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ดีเป็นอย่างไร และบทบาทของนักเรียนที่ตนเองเป็นอยู่นั้นเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

3.3 บทบาทหน้าที่ของเพื่อน/คนรักที่ดีเป็นอย่างไร และบทบาทของเพื่อนที่ตนเองเป็นอยู่นั้นเป็นอย่างไร เหมาะสมหรือไม่

ตารางที่ 6 แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ก่อนและหลัง
ทำกิจกรรม ประจําฐานกิจกรรมที่ 3 ฐานความรับผิดชอบในความสัมพันธ์

กลุ่มที่	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ ด้านความรับผิดชอบใน ความสัมพันธ์ ก่อนทำกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจ ด้านความรับผิดชอบใน ความสัมพันธ์ หลังทำกิจกรรม
1	3.0	4.0
2	3.0	4.2
3	2.9	4.0
4	3.0	4.0
5	3.1	4.2
6	2.9	4.2
7	2.5	3.8
8	2.6	3.8
9	2.9	3.8
10	2.8	3.7

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านความรับผิดชอบใน
ความสัมพันธ์ของเด็กทั้ง 10 กลุ่มก่อนทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ใน
ระดับน้อยถึงปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.5– 3.1 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถาม
ก่อนทำกิจกรรม ข้อ 3.1 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง
คำตอบของเด็กที่มีความรู้ความเข้าใจมาก่อนส่วนใหญ่แล้วจะใกล้เคียงกัน คือ รู้ว่าหน้าที่ของลูกที่
ดีเป็นอย่างไร ซึ่งคำตอบส่วนใหญ่จะคล้ายคลึงกันทุกกลุ่ม คือการช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน, ตั้งใจ
เรียน อย่างไรก็ตามเด็กร้อยละ 40 ที่ตอบว่า "หน้าที่ของลูกที่ดีคือ ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน" แต่เมื่อ
พื้นฐานถามว่าแล้วเวลาอยู่ที่บ้านทำอะไร เด็กจะตอบว่า "อยู่บ้านก็ดูทีวีเฉยๆ ไม่ได้ช่วยแม่ทำงาน
บ้าน" ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อน
ทำกิจกรรม ข้อ 3.2 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง โดยเด็กส่วน
ใหญ่ที่มีความรู้ความเข้าใจมาก่อนจะตอบว่าเมื่ออยู่ที่โรงเรียนต้องเป็นนักเรียนที่ดี เชื่อฟังคุณครู
ทำตามคำสั่ง ไม่เสียงดังในห้องเรียน และต้องทำการบ้านส่งทุกครั้ง และจากการสัมภาษณ์ด้วย
โครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรม ข้อ 3.3 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึง
ปานกลาง เมื่อพื้นฐานถามเกี่ยวกับหน้าที่ของเพื่อนที่ดี เด็กส่วนใหญ่จะตอบว่า เพื่อนที่ดีต้อง
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แต่ก็จะมีเด็กบางคนที่มีพื้นฐานถามว่า "หน้าที่ของเพื่อนที่ดีคืออะไร"

เด็กก็จะตอบว่า “หน้าที่ของเพื่อนที่ดีก็คือการเป็นเพื่อนที่ดี” และเมื่อถามเกี่ยวกับหน้าที่ของคนรักที่ดีโดยถามความรู้ความเข้าใจก่อนว่า “แฟนคือใคร” จะได้คำตอบว่า “แฟนคือคนรัก คือคนที่ปรึกษาได้” “แฟนคือคนที่เราจะแต่งงานด้วย” และยังมีเด็กอีก 2 คนที่ตอบว่า “แฟนคือเมีย” เมื่อพื้นฐานถามต่อว่าใครเคยมีแฟนหรือคนรักมาก่อน ส่วนใหญ่จะตอบว่า “ยังไม่มีแฟน เพราะยังเด็กอยู่” “ยังไม่ถึงเวลา” “ต้องเรียนหนังสือ” “ไม่มีเงิน” และ “ขี้เกียจเลี้ยงเมีย” จะมีเพียงร้อยละ 5 ที่ตอบว่า “มีแฟนแล้ว” อย่างไรก็ตามก็มี 2 กลุ่มที่เด็กในกลุ่มทะเลาะกัน เนื่องจากแซวกันเรื่องแฟน

หลังจากทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรมแล้ว พื้นฐานจะนำเข้าสู่กิจกรรมประจำฐาน ซึ่งมีทั้งสิ้น 2 กิจกรรมด้วยกัน คือ กิจกรรมขับรถและกิจกรรมการแสดงละครบทบาทสมมติเรื่อง “เรื่อนรักเรื่อนทาส” ซึ่งจากการทำกิจกรรมขับรถ พบว่า เด็กส่วนใหญ่เมื่อสวมบทบาทเป็นรถ รู้สึกกลัวว่าจะชนคนอื่นหรือต้นไม้ จะไม่กล้าเดินเร็ว แต่เมื่อสวมบทบาทเป็นคนขับรถจะรู้สึกสนุก ไม่รู้สึกกลัว และมีเด็กคิดเป็นร้อยละ 30 ต้องการแก๊งจับพาเพื่อนที่เป็นรถไปชนต้นไม้ด้วย โดยส่วนใหญ่จะเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง รวมทั้งมีเสียงบอกรหว่างบังคับรถ คิดเป็นร้อยละ 20

ภาพที่ 84 – 85 กิจกรรมฐานที่ 3 ขับรถ

หลังจากทำกิจกรรมที่ 1 แล้ว พื้นฐานสรุปกิจกรรมในส่วนของคุณสัมพันธ์ที่มีต่อเพื่อน โดยเปรียบเทียบกิจกรรมดังกล่าวเป็นบทบาทในการเป็นเพื่อนที่ดีและการมีความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ของการเป็นเพื่อนที่ดี แล้วเข้าสู่กิจกรรมประจำฐาน กิจกรรมที่ 2 คือ การแสดงละครบทบาทสมมติ เรื่อง “เรื่อนรักเรื่อนทาส” ในช่วงที่พื้นฐานแสดงละครนั้น พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความกระตือรือร้น และตั้งใจชมละครจนจบ เมื่อถึงช่วงสุดท้ายที่เด็กแต่ละกลุ่มจะต้องตัดสินใจว่าหากเป็นพระเอกของเรื่องควรจะเลือกใครมากกว่ากัน ระหว่างจำเนียรและโฉมฉาย ผลพบว่า มี 6 กลุ่ม

ที่สมาชิกส่วนใหญ่ในกลุ่มเลือกจำเนียรมากกว่าโคมฉาย ด้วยเหตุผลที่ว่า จำเนียรเป็นคนดี น่าสงสาร และรักกับพระเอกมาก่อน ซึ่งต้นเหตุที่ทำให้ผู้หญิงต้องทะเลาะกันนั้นเกิดจากพระเอก คือ คุณภัทร ที่เป็นคนหลายใจ ส่วนอีก 4 กลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มเลือกโคมฉายมากกว่าให้เหตุผลว่า โคมฉายสวยกว่า รวยกว่า ถึงจะมารู้จักทีหลังก็ไม่เป็นไร อย่างไรก็ตาม ก็มีเด็กบางคนเลือกตามเพื่อน และเลือกเพราะอีกฝ่ายมีจำนวนคนที่เลือกน้อยกว่า นอกจากนี้ยังมีเด็กชายคิดเป็นร้อยละ 5 เลือกทั้ง 2 คน โดยให้ความเห็นว่าตัดสินใจไม่ได้ เพราะชอบทั้ง 2 คน ทั้งจำเนียรและโคมฉายต่างก็เป็นคนดีทั้งคู่

ภาพที่ 86 – 91 กิจกรรมฐานที่ 3 การแสดงละครบทบาทสมมติ เรื่อง "เรือนรักเรือนทาส"

หลังจากทำกิจกรรมในฐานทั้ง 2 กิจกรรมแล้ว พี่ฐานจึงทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการมีความรับผิดชอบในความสัมพันธ์อีกครั้ง โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องต่อเนื่องกับคำถามที่ใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรม คือ

3.1 บทบาทหน้าที่ของลูกที่ดีเป็นอย่างไร และคิดว่าจะปรับเปลี่ยนบทบาทของตัวเองเป็นอยู่ให้เหมาะสมมากขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร

3.2 บทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ดีเป็นอย่างไร และคิดว่าจะปรับเปลี่ยนบทบาทของนักเรียนที่ตนเองเป็นอยู่ให้เหมาะสมมากขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร

3.3 บทบาทหน้าที่ของเพื่อน/คนรักที่ดีเป็นอย่างไร และคิดว่าจะปรับเปลี่ยนบทบาทของเพื่อนที่ตนเองเป็นอยู่ให้เหมาะสมมากขึ้นหรือไม่ เพราะอะไร

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ของเด็กทั้ง 10 กลุ่มหลังทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.7- 4.2 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 3.1 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยเด็กส่วนใหญ่ตอบว่า “จะเป็นลูกที่ดีของพ่อกับแม่ ไม่ดื้อ ไม่เกเร” “จะช่วยพ่อแม่ทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระ” และคำตอบที่เด็กส่วนใหญ่ตอบมากที่สุดคือ “จะต้องตั้งใจเรียนหนังสือ” จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 3.2 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก สำหรับเด็กที่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นนั้นส่วนใหญ่จะกล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่ดีคล้ายคลึงกับคำตอบในคำถามก่อนทำกิจกรรม โดยหน้าที่ของนักเรียนที่ดี คือ “เชื่อฟังครู” “ตั้งใจเรียนหนังสือ” เป็นต้น และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 3.3 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยให้ความเห็นว่า จากการเล่นเกมขับรถทำให้ทราบว่า ถ้าเรารักเพื่อนและเป็นเพื่อนที่ดีจะต้องคอยบังคับเพื่อนไม่ให้ชนกับสิ่งกีดขวาง และการแย่งคนรักของผู้อื่นเป็นสิ่งไม่ดี หากเราเป็นพระเอกต้องรักเดียวใจเดียวและซื่อสัตย์กับคนรัก มิเช่นนั้นจะทำให้ผู้หญิงต้องทะเลาะกัน

กิจกรรมที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติ (กิจกรรมกระซิบบอกต่อ, กิจกรรมฉีกกระดาษ และกิจกรรมเล่านิทาน)

ในฐานที่ 4 พี่ฐานจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กแต่ละกลุ่มที่มีต่อการพูดและฟังอย่างมีสติก่อนการทำกิจกรรมประจำวัน จากกการสัมภาษณ์โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับการพูดและฟังอย่างมีสติ คือ

- 4.1 เมื่อได้ยินเพื่อนพูดถึงผู้อื่นในทางที่ไม่ดี จะเชื่อเลยหรือไม่ เพราะอะไร
- 4.2 เคยินทา ใส่ร้าย โทกผู้อื่น หรือบิดเบือนข้อเท็จจริง บ้างหรือไม่ เหตุใดจึงทำเช่นนั้น และคิดว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องหรือไม่

ตารางที่ 7 แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ก่อนและหลังทำกิจกรรม ประจำฐานกิจกรรมที่ 4 ฐานการพูดและฟังอย่างมีสติ

กลุ่มที่	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านการพูดและฟังอย่างมีสติ ก่อนทำกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยความรู้ความเข้าใจด้านการพูดและฟังอย่างมีสติ หลังทำกิจกรรม
1	2.8	4.3
2	2.7	4.3
3	2.5	4.0
4	2.8	4.2
5	2.7	4.4
6	2.7	4.4
7	2.4	2.9
8	2.4	3.3
9	2.5	4.1
10	2.8	4.2

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านการพูดและฟังอย่างมีสติของเด็กทั้ง 10 กลุ่มก่อนทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจอยู่ในระดับน้อย คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.4 – 2.8 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 4.1 พบว่าเด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยด้วยเช่นกัน โดยให้เหตุผลว่า เมื่อได้ยินเพื่อนพูดถึง

เพื่อนคนอื่นในทางที่ไม่ดี ส่วนใหญ่จะเชื่อ เพราะเห็นว่าผู้พูดเป็นเพื่อนของตน แต่อย่างไรก็ตามเด็กเป็นส่วนน้อยที่ยังไม่เชื่อในสิ่งที่เพื่อนพูด เพราะเพื่อนอาจจะโกหก หรือทะเลาะกันมาก่อน จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 4.2 พบว่า เด็กมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยเด็กส่วนใหญ่เคยพูดเกินความจริงและนิทาเพื่อนมาก่อน เนื่องจากเห็นว่าสนุกที่ได้นิทาและพูดเกินความจริงในบางครั้ง นอกจากนี้เมื่อพื้นฐานถามว่าใครเคยนิทาเพื่อนหรือพูดเกินความจริง จะมีเด็กชี้ไปยังเพื่อนคนอื่นๆ ในกลุ่มด้วย แต่เด็กส่วนใหญ่รู้ว่าการโกหกนิทาเป็นสิ่งที่ไม่ดี มีการตักเตือนบอกเพื่อนไม่ให้ทำเช่นนั้น คิดเป็นร้อยละ 20

เมื่อพื้นฐานทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนทำกิจกรรมเกี่ยวกับการพูดและฟังอย่างมีสติแล้ว จึงเข้าสู่กิจกรรมประจำฐาน ซึ่งในฐานนี้มีทั้งสิ้น 3 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมกระซิบบอกต่อ 2) กิจกรรมฉีกกระดาษ และ 3) กิจกรรมเล่านิทาน

1. กิจกรรมกระซิบบอกต่อ ในการทำกิจกรรมนี้พบว่า ทุกกลุ่มจะมีปัญหาในการจำข้อความที่ยาวมากไม่ได้ โดยเฉพาะตั้งแต่คนแรกหรือคนที่ 2 ขึ้นไป และส่วนใหญ่จะต้องทวนข้อความซ้ำอีกครั้ง รวมทั้งถามซ้ำไปยังผู้ส่งสารคนแรกๆ โดยตรง มีบางกลุ่มที่ยังไม่ถึงคิวตนเองแต่มารอฟังข้อความก่อนด้วย ซึ่งกลุ่มที่ผู้ส่งสารและผู้รับสารประสบปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ข้อความเริ่มต้นที่ว่า “ตาตีตกต้นตาล ตอตาลตำตูดตาย” เมื่อกระซิบบอกมาถึงคนสุดท้ายกลับได้ข้อความที่ว่า “ตาตีตูดตาตีโต” หรือจากการสมมติสถานการณ์ให้เป็นร้านอาหาร โดยตัวแทนกลุ่มคนแรกจะเป็นคนรับรายการอาหารที่สั่งจากพื้นฐาน ซึ่งเป็นลูกค้าไปยังพนักงานในครัว ซึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มคนสุดท้ายว่าจะทำอาหารได้ตรงตามที่สั่งหรือไม่ หรือจากการสมมติสถานการณ์ให้ตัวแทนสมาชิกในกลุ่ม กลุ่มละ 1 คนสั่งเพื่อไปซื้ออาหาร พบว่า ทุกกลุ่มมีการสื่อสารที่คลาดเคลื่อนจากเดิม เช่น พื้นฐานต้องการสั่ง “ข้าวผัดกระเพราะหมูสับกับคะน้าหมูกรอบ” เมื่อไปถึงคนสุดท้าย ปรากฏว่า รายการอาหารที่สั่งเปลี่ยนเป็น “ข้าวไข่เจียวกระเพราะหมูกรอบ” หรือข้อความ “เข้าวันนี้กินข้าวไข่เจียว 2 จาน น้ำ 3 แก้ว” เมื่อมาถึงคนสุดท้าย ข้อความเปลี่ยนเป็น “เย็นวันอาทิตย์กินข้าว 3 จาน น้ำ 3 แก้ว” เป็นต้น แต่เมื่อเปลี่ยนข้อความให้สั้นลง กระซิบบอก เด็กสามารถสื่อสารกันได้ดีขึ้นทุกกลุ่ม ปัญหาที่พบอีกประการคือ ผู้ส่งสารกระซิบบอกเกินไปจนเพื่อนไม่ได้ยิน เพราะเข้าใจว่ากระซิบบอกจะต้องพูดให้เบาที่สุด พอเพื่อนบอกว่าไม่ได้ยินก็จะตะโกนบอกจนทำให้อีกแถวหนึ่งได้ยินข้อความนั้นด้วย ทำให้อีกแถวจำข้อความที่ได้ยินนั้นแทน ทั้งๆที่ไม่ใช่ข้อความเดียวกับแถวของตนเอง ส่วนกลุ่มที่มีเด็กเล็กอยู่จำนวนมาก จะใช้เวลาในการกระซิบบอกกว่ากลุ่มที่มีเด็กเล็กอยู่น้อยกว่า และมี 2 กลุ่มที่พยายามจะกระซิบบอกไปถึงยังคนสุดท้ายแม้ว่าจะหมดเวลาแล้วก็ตาม และมีอีก 1 กลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มทะเลาะกันมาก่อนจึงไม่พูดกัน เมื่อเริ่มทำ

กิจกรรมในฐานะจึงไม่ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ทำให้ผู้รับสารคนสุดท้ายไม่ได้รับสารครบถ้วน

จากนั้นพื้นฐานให้ตัวแทนแต่ละกลุ่มสั่งเพื่อนซื้ออาหารว่าจะสั่งอย่างไร ตัวแทนกลุ่มก็จะสั่งให้เพื่อนไปซื้อข้าวผัด พื้นฐานก็จะถามกลับไปว่า ข้าวผัดอะไร ไส้อะไร ไม่ใส่อะไร ตัวแทนกลุ่มก็ต้องบอกเพื่อนเพิ่มเติมว่า "ข้าวผัดกุ้ง" พื้นฐานก็จะถามอีกว่า ใส่ไข่หรือไม่ ซึ่งถ้าเป็นสถานการณ์จริง คนที่รับคำสั่งมาก็จะต้องวิ่งกลับไปถามเพื่อนอีก หรือสั่งเพื่อนซื้อกาแฟ หากไม่พูดให้ชัดเจนว่าต้องการสั่งกาแฟร้อนหรือเย็น ก็อาจทำให้เพื่อนซื้อมาไม่ถูก เป็นการสรุปให้เห็นถึงผลของการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนนั่นเอง

ภาพที่ 92 - 95 กิจกรรมฐานที่ 4 กระซิบบอกต่อ

2. กิจกรรมฉีกกระดาษ ในการทำกิจกรรมนี้ เมื่อเด็กแต่ละกลุ่มทำตามคำสั่งของพื้นฐานตามคำสั่ง โดยเริ่มจากการพับครึ่งแล้วฉีกมุมขวา พับครึ่งอีกครั้งแล้วฉีกมุมบน จะมีเด็กหลายกลุ่มที่ดูของเพื่อนเพราะไม่แน่ใจ และถามพื้นฐานว่าพับอย่างไร ฉีกอย่างไร มุมบนหรือล่าง โดยที่พื้นฐานจะยังไม่อธิบายเพิ่มเติม แล้วให้ทุกคนเอากระดาษของตนมาเปรียบเทียบกับเพื่อนว่าเหมือนกัน

หรือไม่ ซึ่งส่วนใหญ่จะไม่เหมือนกันเลย จากนั้นให้เริ่มทำตามคำสั่งใหม่อีกครั้ง โดยเริ่มจากการพับครึ่งตามแนวนอนแล้วฉีกออกให้เป็น 2 ส่วนเท่าๆ กัน จากนั้นจึงฉีกมุมขวาบนของกระดาษทั้ง 2 ส่วนออกเล็กน้อย ซึ่งในคำสั่งหลังพบว่า เด็กทุกกลุ่มสามารถทำได้ตามคำสั่งเป็นอย่างดี เมื่อถามเด็กแต่ละกลุ่มว่าคำสั่งไหนทำตามง่ายกว่า เด็กทุกกลุ่มสามารถตอบได้ว่าคำสั่งที่ 2 สามารถทำตามได้ง่ายกว่า เพราะคำสั่งแรกไม่เข้าใจว่าจะต้องพับแนวไหนและฉีกอย่างไร ทำให้ไม่มั่นใจ และมีเด็กบางคนดูของเพื่อนก่อนที่พื้นฐานจะอนุญาตด้วย ซึ่งพื้นฐานได้สรุปเปรียบเทียบให้เห็นถึงผลเสียของการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนจากกระดาษที่ทำตามคำสั่งแรกของแต่ละคนจะไม่เหมือนกัน ทั้งๆ ที่ได้รับคำสั่งเดียวกันเปรียบเทียบกับกระดาษของเด็กแต่ละคนที่ทำตามคำสั่งของพื้นฐานที่เหมือนกันทุกคน จากคำสั่งที่ชัดเจนกว่าคำสั่งแรก

ภาพที่ 96 – 97 กิจกรรมฐานที่ 4 ฉีกกระดาษ

3. กิจกรรมเล่านิทาน ในการทำกิจกรรมฐานนี้ พบว่า มี 2 กลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มเป็นเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1 – 3 อยู่หลายคน จะเกิดปัญหาเล่านิทานไม่จบ เนื่องจากเด็กอายุไม่กล้าพูด โดยเด็กจะเห็นด้วยกับประโยคที่พี่กลุ่มหรือพื้นฐานแนะนำทั้งหมด แต่ถ้าให้แสดงความคิดเห็นเอง เด็กจะไม่พูดอะไรเลย ส่วนกลุ่มที่เหลือมีความกระตือรือร้นในการแต่งนิทานเป็นอย่างมาก ให้ความร่วมมือในการช่วยกันแต่งนิทานต่อกับเพื่อนๆ สมาชิกในกลุ่มของตนให้เป็นเรื่องราวได้ดี คนที่ยังไม่ได้เล่าก็จะมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ให้เป็นไปในทิศทางที่ตนเองต้องการว่าน่าจะเป็นเช่นนั้น ควรจะเป็นแบบนี้ ส่วนใหญ่จะใช้วิธีแย่งกันเล่า พอพื้นฐานถามว่านางเอกชื่ออะไรก็จะแย่งกันตอบ และเมื่อถึงคนที่ไม่กล้าเล่าหรือคิดไม่ออก เพื่อนในกลุ่มก็จะช่วยกันสรุปหรือตัดสินใจว่าจะให้เนื้อเรื่องเป็นไปในทิศทางใด แต่ก็จะมีบางกลุ่มที่ใช้เวลาคิดเรื่องนานและเล่าโดยไม่ผูกเรื่องเข้าด้วยกัน แค่ต้องการเล่าให้ผ่านตัวเองไปเท่านั้นทำให้เข้าเรื่องและจบไม่ได้ เช่น คนแรกเจอผีเสื้อ คนที่ 2 ไปจับผีเสื้อ คนที่ 3 เลยไปจับนก คนต่อไปก็ไปเจอเสื้อ เป็นต้น

ภาพที่ 98 - 99 กิจกรรมฐานที่ 4 เล่านิทาน

จากกิจกรรมเล่านิทานที่สมาชิกทั้ง 10 กลุ่มได้ร่วมกันแต่งขึ้น ทำให้ได้นิทานใหม่จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่

นิทานกลุ่ม 1-2

- กาลครั้งหนึ่ง แมวกับไก่ทะเลาะกัน เพราะแย่งอาหารกินกัน แมวได้กินไก่ก็เลยโกรธแมว ไก่เลยแก้แค้นแมวโดยการจิกแมว แมวไม่ยอมก็เลยแก้แค้นเจ้าของเห็นมันทะเลาะกัน ก็เลยเอาไม้มาตี ตีไม่โดน แมวกับไก่เลยเป็นเพื่อนกันแบ่งปันกันกิน

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ต้องแบ่งปันกัน

นิทานกลุ่ม 3-4

- กาลครั้งหนึ่ง มีช่างเผือกอาศัยอยู่ในป่า มีนายพราน 4 คน จะเอางาช้างเผือกไปถวายในหลวง ตัวใหญ่มาก จับช่างเผือกไม่ได้ นายพรานคนที่ 1 โดนเหยียบชื่อสมพงษ์ คนที่ 2 ชื่อกระดิ่ง คนที่ 3 ชื่อตุ๊กตัก คนที่ 4 ชื่อทองเหม็น ตุ๊กตักตาย ทำพิธีต่อ นายพรานชุดหลุมพรางดักช้าง แล้วยิงยาสลบ ช้างร้องไห้อย่าเอางาไปเลย นายพรานให้คนมายกขึ้นจากหลุม เอาไปถวายในหลวงทั้งเป็นๆ

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า ชีวิตของใครก็มีค่า

นิทานกลุ่ม 5 – 6

- กาลครั้งหนึ่ง มีเด็กผู้หญิงหนึ่งคน ผู้ชายหนึ่งคน ผู้หญิงชื่อน้ำหอม ผู้ชายชื่อฟิล์ม เล่นด้วยกันในป่า เจอผีเสื้อตัวหนึ่ง สีสวยมากจึงวิ่งไล่จับ จับผีเสื้อได้ แล้วเขาก็เห็นนกบิน ไหลนกต่อเข้าไปในป่าลึกมาก เจอเสื้อกัคน้ำหวาน ฟิล์มมาช่วยน้ำหวาน พี่ฟิล์มช่วยน้ำหวานได้ ไม่ฆ่าเสื้อเสื้อซาบซึ่งใจ กลับถึงบ้าน อาบน้ำนอน

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า *ควรมีเมตตากรุณาต่อสัตว์*

(หมายเหตุ : น้ำหอมและน้ำหวานเป็นคนเดียวกัน โดยเด็กคนที่ 2 ที่เล่าเรื่องกำหนดให้เด็กผู้หญิงชื่อน้ำหอม แต่เด็กคนที่ 7 ที่เล่าเรื่องเปลี่ยนชื่อเด็กผู้หญิงใหม่เป็น น้ำหวาน)

นิทานกลุ่ม 7 – 8

- กาลครั้งหนึ่ง มีชวานากับควาย มีควายไถนา ควายชื่อตันข้าว เป็นตัวผู้ ชอบไล่คน ชาวบ้านไม่ชอบตันข้าว มีจระเข้เผือกมาปราบตันข้าว เจ้าของตันข้าวชื่อลุงชา มันไม่เชื่อลุงชา ลุงชาจะตัดขาตันข้าว ตันข้าวไม่ยอม เลยหนีไป

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า (ไม่สามารถสรุปได้)

นิทานกลุ่ม 9 – 10

- กาลครั้งหนึ่ง มีผู้ชายคนหนึ่งมาหลงรักหลิวิ แต่หลิวิหน้าตาซีเหว ผู้ชายคนนั้นชื่อว่า ฟลุ๊ก เรียนเก่ง ช่วยพ่อแม่ทำงาน พี่ไบแย่งแฟนพี่หลิวิ พี่ไบตบพี่หลิวิ หลิวิสู้ หลิวิชนะ หลิวิจิกหัวตบไบไม่ให้อภัย ไบตบกลับ พระเอกเข้ามาเห็น พระเอกห้าม โดนรุม หลิวิก็ละทิ้งจากการต่อสู้มาช่วยฟลุ๊ก พ่อของหลิวิขับรถผ่านมา หยิบปืนมายิงผู้ชาย ผู้ชายตาย พ่อต้องถูกจับเข้าคุก

นิทานเรื่องนี้สอนให้รู้ว่า *ควรมีสติยั้งคิด*

หลังจากทำกิจกรรมในฐานทั้ง 3 กิจกรรมแล้ว พี่ฐานจึงทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพูดและฟังอย่างมีสติอีกครั้ง โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องต่อเนื่องกับคำถามที่ใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรม คือ

4.1 หากได้ยินเพื่อนพูดถึงผู้อื่นในทางที่ไม่ดีอีก จะเชื่อเลยหรือไม่ เพราะอะไร

4.2 หลังจากออกค่ายไปแล้ว จะนิทาน ใสร้าย โทกผู้อื่นหรือบิดเบือนข้อเท็จจริงอีกหรือไม่ เพราะอะไร

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านการพูดและฟังอย่างมีสติของเด็กทั้ง 10 กลุ่มหลังทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.3 – 4.4 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 4.1 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยเด็กให้เหตุผลว่า หากได้ยินเพื่อนพูดถึงคนอื่นในทางที่ไม่ดีอีก จะยังไม่เชื่อทันที เพราะอาจจะไม่เป็นความจริงตามที่เพื่อนพูด ทำให้คนที่ถูกกล่าวถึงเสียหายได้ จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 4.2 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก โดยเด็กส่วนใหญ่เข้าใจถึงผลเสียที่เกิดจากการฟังสารที่คลาดเคลื่อนไม่ชัดเจนว่าเป็นอย่างไร จากการทำกิจกรรมประจำวัน ที่สะท้อนให้เห็นถึงผลเสียอย่างชัดเจน นอกจากนี้หากได้รับสารหรือข้อมูลมาไม่ชัดเจนก็จะตรวจสอบอีกครั้งเพื่อป้องกันความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้น รวมทั้งจะไม่โกหกหรือบิดเบือนข้อมูลข่าวสารและนินทาใส่ร้ายผู้อื่นอีก โดยให้ความเห็นว่า “เด็กที่โกหกสื่อสารไม่ดีจะไม่ มีใครเชื่อ” แต่อย่างไรก็ดี มีเด็กส่วนหนึ่งคิดเป็นร้อยละ 4 ที่จะนินทาเพื่อนต่อไป โดยตอบว่า “ยังสนุกอยู่ที่ได้นินทา”

กิจกรรมฐานที่ 5 การบริโภคอย่างมีสติ (กิจกรรมรู้คุณค่าอาหาร)

ในฐานกิจกรรมที่ 5 ฐานจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กแต่ละกลุ่มที่มีต่อการบริโภคอย่างมีสติก่อนการทำกิจกรรมประจำวัน จากการสัมภาษณ์โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องเกี่ยวข้องกับการบริโภคอย่างมีสติ คือ

- 5.1 อาหารหลัก 5 หมู่ มีอะไรบ้าง ท่านบริโภคอาหารครบทั้ง 5 หมู่หรือไม่ เพราะอะไร
- 5.2 ประโยชน์และคุณค่าของอาหารมีอะไรบ้าง
- 5.3 มารยาทในการรับประทานอาหารที่ดีเป็นอย่างไร

ตารางที่ 8 แสดงคะแนนความรู้อย่างเข้าใจเฉลี่ยของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ก่อนและหลัง
ทำกิจกรรมประจำวันกิจกรรมที่ 5 ฐานการบริโภคอย่างมีสติ

กลุ่มที่	ค่าเฉลี่ยความรู้อย่างเข้าใจ ด้านการบริโภคอย่างมีสติ ก่อนทำกิจกรรม	ค่าเฉลี่ยความรู้อย่างเข้าใจ ด้านการบริโภคอย่างมีสติ หลังทำกิจกรรม
1	3.0	4.4
2	3.3	4.4
3	2.5	4.2
4	2.6	4.3
5	2.5	4.2
6	2.7	4.2
7	2.6	4.3
8	2.7	4.3
9	2.6	4.2
10	2.6	4.2

จากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้อย่างเข้าใจด้านการบริโภคอย่างมีสติของเด็กทั้ง 10 กลุ่มก่อนทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้อย่างเข้าใจอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.5 – 3.3 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 5.1 พบว่า เด็กมีความรู้อย่างเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง เมื่อพื้นฐานถามเกี่ยวกับเมนูอาหารที่ได้จากอาหารกลางวันที่ได้รับประทานไป ซึ่งได้แก่ ผักผักบล็อกโคลีและแกงหมู ส่วนใหญ่ร้อยละ 70 สามารถตอบได้ โดยทราบว่า ไขมันได้จากน้ำมันหมู เนย กะทิ ส่วนเนื้อหมูเป็นโปรตีน จะมีเพียงร้อยละ 5 ที่ตอบสลับหมู เช่น สารอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตได้จากผัก ข้าวเป็นโปรตีน อย่างไรก็ตามมีบางกลุ่มที่สมาชิกในกลุ่มที่ไม่รับประทานผัก เนื่องจากขม และมีบางส่วนที่รับประทานอาหารเช้าไม่ครบทั้ง 5 หมู่ เนื่องจากฐานะทางบ้านไม่เอื้ออำนวย ทำให้มีบางมือที่ได้รับประทานอาหารเช้าไม่ครบทั้ง 5 หมู่ จากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 5.2 พบว่า เด็กมีความรู้อย่างเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย โดยเด็กส่วนใหญ่มักจะตอบประโยชน์ที่ได้จากอาหารแต่ละหมู่คลาดเคลื่อนไป เช่น ได้พลังงานจากผัก รวมทั้งเข้าใจประโยชน์จากหมู่อาหารประเภทโปรตีนและคาร์โบไฮเดรตสลับกัน และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามก่อนทำกิจกรรมข้อ 5.3 พบว่า เด็กมีความรู้อย่างเข้าใจเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

โดยเมื่อพื้นฐานถามเกี่ยวกับมารยาทในการรับประทานอาหารเด็กส่วนใหญ่ร้อยละ 80 สามารถตอบได้ ยกตัวอย่างเช่น ไม่รับประทานอาหารมูมมาม, เลอะเทอะเสียงดังและไม่รีบทาน

จากนั้นเข้าสู่กิจกรรมประจำฐานกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมกินวิบากที่ทำกิจกรรมในฐานกิจกรรมนี้พร้อมกับฐานกิจกรรมอื่น ๆ นั้น เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานเพลินและผ่อนคลาย ส่วนการประเมินความรู้ความเข้าใจเรื่องการบริโภคอย่างมีสติ ผู้วิจัยจะทำการประเมินจากการรับประทานอาหารมื้อเย็นในวันเสาร์ที่ 2 ธันวาคม พ.ศ.2549 และ มื้อเช้า มื้อกลางวันในวันอาทิตย์ที่ 3 ธันวาคม พ.ศ.2549 ของเด็กทุกกลุ่ม อย่างไรก็ตามในกิจกรรมกินวิบาก พบว่า ตัวแทนจากแต่ละกลุ่มรับประทานอาหารที่กำหนดให้ได้อย่างรวดเร็วและเรียบร้อย มีเพียงกลุ่มเดียวที่ตัวแทนกลุ่มทิ้งเปลือกส้มไว้ในอกจาน ซึ่งเมื่อทำการแข่งขันเสร็จพื้นฐานจะตรวจสอบความเรียบร้อยของแต่ละกลุ่มและสรุปกิจกรรม ซึ่งทุกกลุ่มสามารถตอบได้ว่า หากทิ้งเปลือกส้มไว้ในอกจานจะเก็บยากกว่าทิ้งเปลือกส้มไว้ในจาน

ภาพที่ 100 - 103 กิจกรรมฐานที่ 5 กินวิบาก

จากนั้นที่ฐานอธิบายกติกาในการรับประทานอาหารมือเย็นโดยจะทำการสำรวจพฤติกรรมในการรับประทานอาหารเช้าของแต่ละกลุ่มเกี่ยวกับมารยาทในการรับประทานอาหารเช้าที่มีความแตกต่างจากมื้อแรกที่รับประทานไปก่อนเข้าฐานกิจกรรมนี้หรือไม่ และจะทำการเปรียบเทียบปริมาณเศษอาหารที่เหลือของแต่ละกลุ่มว่าเหลือเศษอาหารมากน้อยเพียงใด ในอีก 3 มื้ออาหารที่เหลือ รวมทั้งสอนบทพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหารเช้า ซึ่งปรากฏว่าเด็กทุกคนสามารถท่องบทพิจารณาอาหารได้อยู่ก่อนแล้ว เนื่องจากในการรับประทานอาหารเช้ากลางวันโรงเรียน เด็กทุกคนจะต้องท่องบทพิจารณาอาหารบทเดียวกับที่ผู้วิจัยกำหนดไว้อยู่แล้ว และเมื่อรับประทานอาหารเช้าแล้วควรจะเก็บจานชามอย่างไร ซึ่งเด็กส่วนใหญ่ตอบได้ว่าต้องเก็บให้เป็นระเบียบเพราะไม่เช่นนั้นคนเก็บจะเก็บลำบาก

หลังจากทำกิจกรรมในฐานแล้ว ที่ฐานจึงทำการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริโภคอย่างมีสติอีกครั้ง โดยใช้ลักษณะโครงสร้างคำถามที่สอดคล้องต่อเนื่องกับคำถามที่ใช้ประเมินความรู้ความเข้าใจก่อนการทำกิจกรรม คือ

- 5.1 หลังจากออกค่ายไปแล้ว จะบริโภคอาหารครบทั้ง 5 หมู่หรือไม่ เพราะอะไร
- 5.2 ประโยชน์และคุณค่าของอาหารที่เด็กเข้าใจนั้นเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร
- 5.3 หลังจากออกค่ายไปแล้ว จะตระหนักถึงคุณค่าและมารยาทในการรับประทานที่ดี รวมทั้งเป็นผู้ที่มีมารยาทในการรับประทานอาหารเช้าหรือไม่ เพราะอะไร

อย่างไรก็ดีในโครงสร้างคำถามข้อ 5.3 ที่เกี่ยวข้องกับภาระหนักถึงคุณค่าและมารยาทในการรับประทานที่ดีของเด็กแต่ละกลุ่มนั้น ผู้วิจัยจะทำการประเมินความรู้ความเข้าใจในส่วนนี้จากการสังเกตลักษณะการรับประทานอาหารเช้าของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ทั้ง 3 มื้ออีกครั้งด้วย

ซึ่งจากการสัมภาษณ์เพื่อประเมินความรู้ความเข้าใจด้านการบริโภคอย่างมีสติของเด็กทั้ง 10 กลุ่มหลังทำกิจกรรม พบว่า เด็กส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.2 – 4.4 โดยในการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 5.1 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยเด็กส่วนใหญ่จะรับประทานอาหารเช้าให้ครบทั้ง 5 หมู่ เพราะเป็นประโยชน์กับร่างกาย และจากการทำกิจกรรมทำให้มีเด็กจำนวน 4 คนที่ไม่รับประทานผักมาก่อน เรียนรู้ว่าการรับประทานผักเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย จึงตัดสินใจรับประทานผักเป็นครั้งแรกจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ในครั้งนี้ จากการ

สัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 5.2 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมาก โดยเด็กส่วนใหญ่สามารถตอบได้ว่าอาหารทั้ง 5 หมู่นั้นมีประโยชน์อย่างไรตรงตามแต่ละหมู่อาหาร และรู้คุณค่าของอาหารจากทำกิจกรรมในฐานะทั้งจากการสวดบทพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหาร และการรับประทานอาหารในแต่ละมื้อให้หมด ซึ่งจากกิจกรรมทุกกลุ่มสามารถรับประทานอาหารและเหลือเศษอาหารเป็นจำนวนน้อยมาก และจากการสัมภาษณ์ด้วยโครงสร้างคำถามหลังทำกิจกรรมข้อ 5.3 พบว่า เด็กทุกกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจ เฉลี่ยเพิ่มขึ้นอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังจะเห็นได้จาก ผลการสังเกตการณ์จากการรับประทานอาหารในมือเย็นของวันเสาร์ที่ 2 ธันวาคม รวมทั้งมือเช้าและมือกลางวันของวันอาทิตย์ที่ 10 ธันวาคม พบว่า ทุกกลุ่มมีมารยาทในการรับประทานอาหารอยู่ในเกณฑ์ดีมาก โดยทุกกลุ่มจะรอให้สมาชิกในกลุ่มมาครบทุกคนแล้วจึงท่องบทพิจารณาอาหาร จากนั้นจะรับประทานอาหารด้วยความสุภาพ ไม่มูมมาม เลอะเทอะ เสียงดัง และเมื่อตรวจสอบเศษอาหารแต่ละกลุ่มพบว่า ทุกกลุ่มมีปริมาณเศษอาหารเหลือน้อยมาก ถึงแม้จะไม่ได้ตักอาหารด้วยตนเอง เนื่องจากมีแม่ครัวตักบริการให้อยู่ก็ตาม นอกจากนี้ทุกกลุ่มยังแยกจานชามช้อนส้อมที่รับประทานแล้วไว้อย่างเป็นระเบียบ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการรับประทานอาหารในมือแรก (มือกลางวันวันที่ 2 ธันวาคม) พบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน เนื่องจากในมือแรก เด็กแต่ละกลุ่มจะไม่รอจบครบทุกคนแล้วจึงรับประทานอาหาร แต่เมื่อใครมาถึงก่อนก็จะรับประทานก่อน ในระหว่างรับประทานอาหารก็จะหยอกล้อเล่นกันเสียงดัง และมีเศษอาหารตกอยู่บริเวณที่รับประทานอาหารด้วย นอกจากนี้ ปริมาณเศษอาหารที่เหลือในมือแรกก็มีปริมาณมาก เนื่องจากเด็กส่วนใหญ่รับประทานอาหารไม่หมด แต่เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับปริมาณเศษอาหารของอีก 3 มื้อที่เหลือของทั้ง 10 กลุ่มมารวมกันแล้วยังมีปริมาณน้อยกว่าปริมาณเศษอาหารที่เหลือในมือแรกเพียงมือเดียวอีกด้วย

เมื่อทำการประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม ทั้งก่อนและหลังร่วมกิจกรรมตามฐานกิจกรรมทั้ง 5 ฐาน สามารถนำมาแสดงผลเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 9 แสดงคะแนนความรู้ความเข้าใจเฉลี่ยก่อนและหลังทำกิจกรรมของเด็ก ทั้ง 10 กลุ่ม ในฐานกิจกรรมทั้ง 5 ฐานกิจกรรม

ฐานกิจกรรมที่ กลุ่มที่	ฐานกิจกรรม ที่ 1		ฐานกิจกรรม ที่ 2		ฐานกิจกรรม ที่ 3		ฐานกิจกรรม ที่ 4		ฐานกิจกรรม ที่ 5		ผลรวม ก่อน	ผลรวม หลัง	ผลต่าง	ร้อยละ
	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง	ก่อน	หลัง				
กลุ่มที่ 1	2.9	3.2	2.9	4.2	3.0	4.0	2.8	4.3	3.0	4.4	41.3	56.1	14.8	35.8
กลุ่มที่ 2	3.2	3.6	3.1	4.3	3.0	4.2	2.7	4.3	3.3	4.4	43.1	58.0	14.9	34.6
กลุ่มที่ 3	2.6	3.3	2.9	4.0	2.9	4.0	2.5	4.0	2.5	4.2	37.8	54.6	16.8	44.4
กลุ่มที่ 4	3.2	3.6	2.8	4.0	3.0	4.0	2.8	4.2	2.6	4.3	40.4	56.3	15.9	39.4
กลุ่มที่ 5	2.4	3.7	3.1	4.3	3.1	4.2	2.7	4.4	2.5	4.2	38.6	57.7	19.1	49.5
กลุ่มที่ 6	2.5	3.3	3.1	4.3	2.9	4.2	2.7	4.4	2.7	4.2	39.0	56.6	17.6	45.1
กลุ่มที่ 7	2.4	3.0	2.7	3.7	2.5	3.8	2.4	2.9	2.6	4.3	35.3	50.1	14.8	41.9
กลุ่มที่ 8	2.4	3.0	2.6	3.8	2.6	3.8	2.4	3.3	2.7	4.3	35.6	51.0	15.4	43.3
กลุ่มที่ 9	2.3	3.6	2.7	3.7	2.9	3.8	2.5	4.1	2.6	4.2	36.3	54.1	17.8	49.0
กลุ่มที่ 10	2.3	3.5	2.7	3.7	2.8	3.7	2.8	4.2	2.6	4.2	36.9	54.0	17.1	46.3
ผลรวม	26.3	33.9	28.7	40.0	28.6	39.6	26.1	40.0	27.1	42.8				
ผลต่าง	7.6		11.3		11.0		13.9		15.6					
ร้อยละ	28.8		39.4		38.3		53.4		57.6					

จากตารางเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบทั้ง 5 ฐานกิจกรรม พบว่า ในฐานกิจกรรมที่ 4 ฐานการพูดและฟังอย่างมีสติและฐานกิจกรรมที่ 5 ฐานการบริโภคอย่างมีสติ ที่นำพุทธวิธีมาใช้ในการสื่อสารครบทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นพุทธวิธีด้านศิลปะวิธีและกลวิธี เด็กทั้ง 10 กลุ่มมีความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นหลังจากทำกิจกรรมในฐานเมื่อเทียบกับก่อนทำกิจกรรมในฐานมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.4 และ 57.6 ตามลำดับ รองลงมาคือ ฐานกิจกรรมที่ 2 ฐานความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และฐานกิจกรรมที่ 3 ฐานความรับผิดชอบในความสัมพันธ์ ที่เด็กทั้ง 10 กลุ่มมีความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นหลังจากทำกิจกรรมในฐานเมื่อเทียบกับก่อนทำกิจกรรมในฐานเพิ่มขึ้นร้อยละ 39.4 และ 38.3 ตามลำดับ ส่วนฐานกิจกรรมที่ 1 ฐานความเมตตากรุณา เด็กทั้ง 10 กลุ่มมีความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นหลังจากทำกิจกรรมในฐานเมื่อเทียบกับก่อนทำกิจกรรมในฐานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.8

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นของเด็กทั้ง 10 กลุ่มหลังจากทำกิจกรรมทั้ง 5 ฐาน เมื่อเทียบกับก่อนทำกิจกรรม พบว่า กลุ่มที่ 5 สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจหลังจากทำกิจกรรมในทุกฐานกิจกรรมเพิ่มขึ้นมากที่สุดเมื่อเทียบกับก่อนทำกิจกรรม คิดเป็นร้อยละ 49.5 รองลงมาคือ กลุ่มที่ 9, กลุ่มที่ 10, กลุ่มที่ 6, กลุ่มที่ 3, กลุ่มที่ 8 และกลุ่มที่ 7 ที่สมาชิกในกลุ่มมีความรู้ความเข้าใจหลังจากทำกิจกรรมในทุกฐานกิจกรรมเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 49.0 , 46.3 , 45.1 , 44.4 , 43.3 และ 41.9 ตามลำดับ ในขณะที่สมาชิกกลุ่มที่ 4 , กลุ่มที่ 1 และ

กลุ่มที่ 2 มีความรู้ความเข้าใจหลังจากทำกิจกรรมในทุกฐานกิจกรรมเพิ่มขึ้นน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 39.4 , 35.8 และ 34.6 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ประเมินความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรมเวิร์คช็อป

ในการทำกิจกรรมเวิร์คช็อป เพื่อประมวลความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม หลังจากร่วมกิจกรรมตามฐานกิจกรรมทั้ง 5 ฐานกิจกรรม แสดงเป็นตารางจำแนกตามฐานกิจกรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 10 แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรมเวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 1 ความเมตตากรุณา

กลุ่ม	ฐานที่ 1 ความเมตตากรุณา		
1	<u>ฐานเมตตากรุณา</u> - ได้ความสามัคคี - ได้กลิ่นแกลงัน	- ได้ความสนุก	- แข่งขันกัน
2	<u>ฐานความเมตตา</u> - กรุณา - ความเสียสละ - ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ - ได้เพื่อนใหม่	- ได้ความรู้จากความเมตตากรุณา - มีความรักความสามัคคีต่อกัน - จะเก็บความรู้ไว้	- มีการวางแผน มีน้ำใจ - ความพร้อมเพรียง - มีการเผาผลาญพลังงานออกจากตัว ความสามัคคีต่อตัวของเราและเพื่อนๆ
3	<u>ฐานเมตตากรุณา</u> - มีความสามัคคี - ได้ความสนุกสนาน - ความไม่ประมาท	- ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - ความรับผิดชอบ	- ถ้าเราเจอขนไม้หรือกิ่งไม้และต้นไม้ ก็ควรบอกเพื่อนๆ ที่เดินตามข้างหลังเรา
4	<u>ฐานเมตตากรุณา</u> - สนุกสนาน	- ได้รับความรู้ความสามัคคี - ความไม่ประมาท - ได้ทำกิจกรรมที่สร้างสรรค์ บอกรักเพื่อนให้ไม่ชนต้นไม้และล้ม	

ตารางที่ 10 (ต่อ) แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรม
เวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 1 ความเมตตากรุณา

กลุ่ม	ฐานที่ 1 ความเมตตากรุณา
5	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความซื่อสัตย์ - ความรักเพื่อน - ความสามัคคี <ul style="list-style-type: none"> - การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - ความไม่เห็นแก่ตัว - ได้ความสนุกสนาน <ul style="list-style-type: none"> - ความพร้อมเพรียงในการเดินร่วมกัน - ได้ความคิดในการที่จะเดินพร้อมกัน - มีสติในการที่จะทำอะไรร่วมกัน
6	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสามัคคี - ความรู้ - ความผูกมิตร <ul style="list-style-type: none"> - ความว่องไว - การวางแผน <ul style="list-style-type: none"> - ความมีสติ - ความสนุกสนาน
7	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสามัคคี - การพร้อมเพรียง - ความว่องไว <ul style="list-style-type: none"> - ความสนุก - ความเจ็บ - ความเหนื่อย <ul style="list-style-type: none"> - ได้เพื่อน - ได้ความรู้เรื่องการหมอบและการข้าม
8	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <p>มัตซา ได้ความรู้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสามัคคี - ความช่วยเหลือเพื่อน <ul style="list-style-type: none"> - ความพร้อมเพรียง - ไม่ซีโกง, ซื่อสัตย์ <ul style="list-style-type: none"> - เคารพกติกา
9	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <p>ได้ความสามัคคีและความสนุกสนาน ทำให้เราได้ฝึกสมาธิในการเล่นเกมนี และทำให้เราช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทำให้เราได้ใช้ความคิดว่าเราจะเดินไปข้างหน้าพร้อมกันได้อย่างเรียบร้อย และสอนให้เราตรงต่อเวลา</p>
10	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ความสามัคคี - ความพร้อมเพรียง - ได้ความไม่ประมาท <ul style="list-style-type: none"> - ได้ความไม่เห็นแก่ตัว - ได้ความช่วยเหลือ <ul style="list-style-type: none"> - ได้ความกล้าแสดงออก

จากตารางพบว่า ในฐานกิจกรรมที่ 1 เด็กทุกกลุ่มได้ความรู้ในเรื่องของความสามัคคี ความสนุกสนาน และความพร้อมเพรียง การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีบางกลุ่มที่ได้สาระใน ส่วนของการได้เพื่อนใหม่ และการวางแผน รวมทั้งการเคารพกติกา ความไม่เห็นแก่ตัว

ความซื่อสัตย์และความมีสติ หากเจอขอนแก่นหรือกิ่งไม้และต้นไม้ก็ควรจะบอกเพื่อนๆ ที่เดินตามข้างหลัง ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมในฐานะ และกิจกรรมยังช่วยให้เกิดการเผาผลาญพลังงานออกจากตัวอีกด้วย อย่างไรก็ตาม มี 1 กลุ่มที่ในฐานะกิจกรรมนี้ได้แก๊งเพื่อน และโดนเพื่อนแก๊ง ในส่วนของชื่อฐานได้กำหนดให้ทุกกลุ่มใช้ชื่อฐานเหมือนกัน คือฐานเมตตากฎณา จึงยังไม่มีความคิดชื่อฐานเองของแต่ละกลุ่มในฐานะนี้

ตารางที่ 11 แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรมเวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 2 ความเอื้อเพื่อเพื่อน

กลุ่ม	ฐานที่ 2 ความเอื้อเพื่อเพื่อน		
1	<u>ฐานต่อของ</u> - สนุก - คั่น(ตามตัว) - พร้อมเพรียง	- แม่นยำ - ความสามัคคี	- ความมีน้ำใจ - ยิ้มของแล้วต้องคืน
2	<u>ฐานแย่งรู</u> - ความสามัคคี - ความเสียสละ	- การแบ่งปัน - การเอื้อเพื่อเพื่อน	
3	<u>ฐานความเอื้อเพื่อเพื่อน</u> - ความเสียสละ - ความเอื้อเพื่อเพื่อน - ความสามัคคีและมีวินัย	- มีความเมตตาและมีเกมแย่งรู และต่อของ ให้เอาของใช้ เช่น เล็อกันหนาว นาฬิกา รองเท้า ถุงเท้า เป็นต้น	
4	<u>ฐานเบญจศีล</u> - ความเอื้อเพื่อน	- ความสามัคคี	- กิจกรรมต่อของได้รับความเสียสละ
5	<u>ฐานแบ่งปันสามัคคี</u> - ความสามัคคี - ช่วยเหลือเพื่อน - ความเป็นมิตร	- ความไม่เห็นแก่ตัว - ความแบ่งปัน - ความสนุกสนาน	- การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน - มีสติในการต่อของให้ยาว - ความร่วมมือในการเล่นเกมนาน - ความห่วงใย ความซื่อสัตย์
6	<u>ฐานเอื้อเพื่อ / ความสามัคคี</u> - การแบ่งปัน - ความสามัคคี	- การเสียสละ - ช่วยเหลือกัน	- ความไม่ลักขโมย - ความสนุกสนาน - ความไม่เห็นแก่ตัว

ตารางที่ 12 แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรม
เวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 3 การรับผิดชอบในความสัมพันธ์

กลุ่ม	ฐานที่ 3 ความรับผิดชอบในความสัมพันธ์		
1	<u>ฐานละคร</u> - ความดีความชั่ว - ได้บังคับปรด (เพื่อน)		- ได้ดูละคร เลือกจำเนียร - ความรักต่อเพื่อนและแฟน
2	<u>ฐานความรู้จากการแสดงของพี่ๆ</u> - เราต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่ตัว - พูดความจริงไม่โกหก ห้ามพูดเท็จหลอกลวง - มีความรักความสามัคคีต่อกันและกัน - ไม่ประมาท ต้องมีสติ		- ห้ามนอกใจแฟน - มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน - เกมสั้ได้เป็นพระเอกของเรื่อง
3	<u>ฐานละครทีวี</u> - ความไม่ประมาท - ความรับผิดชอบ	- ชับไม่เร็วและไม่ควร ชับเกิน 90 - ไม่ควรดื่มสุราเวลา ชับปรด	ความรัก : <u>ละครเรื่องเรือนรัก</u> <u>เรือนทาส</u> - เลือกจำเนียรเพราะเป็นคนดี มีความรับผิดชอบและเป็น คนรักของคุณภัทรมาก่อน 3 ปี
4	<u>ฐานความไม่ประมาท</u> - ความไม่ประมาท - ชับปรดมาแล้วอย่าชับ	<u>เรือนรักเรือนทาส</u> - เลือกโหมฉายเพราะ เป็นคนดี - เพราะนิสัยดี	- เลือกจำเนียร เป็นกลาง เพราะไม่รู้จะ เลือกใคร
5	<u>ฐานความไว้วางใจ</u> - ความไว้วางใจ - ความซื่อสัตย์ - ความสามัคคี - รู้จักความรัก	- ความสนุกสนาน - มีความกตัญญู - ความไม่เห็นแก่ตัว - ความรักไม่มีขอบเขต	- มีความไว้วางใจในตัวเพื่อน - รับผิดชอบต่อหน้าที่ของตน - เลือกโหมฉายเพราะสวย, รวย - เลือกจำเนียรเพราะเป็นคนดีและเขา รักกันมาก่อน
6	<u>ฐานความรัก</u> - ความซื่อสัตย์ - ความไม่โกหก	- ความกตัญญู - ความไว้วางใจ	- ไม่ยอมรับความจริง - เลือกโหมฉายเพราะสวย - เลือกนางเอกเพราะรักกันมาก่อน

ตารางที่ 12 (ต่อ) แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรม
เวิร์คช็อป **ฐานกิจกรรมที่ 3 การรับมิตรชอบในความสัมพันธ์**

กลุ่ม	ฐานที่ 3
7	<p>ฐานเรือนรักเรือนมาया</p> <ul style="list-style-type: none"> - โดนเพื่อนแกล้ง - การเป็นคนดี - ความรับมิตรชอบ - ความไม่ประมาท - ความสนุกสนาน - ความกตัญญู - ความซื่อสัตย์ <ul style="list-style-type: none"> - เลือกโถมฉายเพราะ สวย, น่ารัก, เป็นคนดี - เลือกจำเนียร เพราะ เป็นคนดี, กตัญญู, ซื่อสัตย์, รับมิตรชอบ, มีน้ำใจ การขับรถ - การเชื่อใจเพื่อน - ความไม่ประมาท - มีสติ, สมาริ - การซื่อสัตย์ต่อเพื่อน - ไม่แกล้งเพื่อน
8	<p>ฐานละครเรื่องเรือนรักเรือนทาส</p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความรับมิตรชอบ - ไม่แย่งแฟนหรือสามีผู้อื่น - ได้ความรู้ในการเป็นสามีที่ดี - ได้ความรู้ที่เป็นลูกของพ่อแม่ที่ดีและศิษย์ที่ดีของคุณครู <ul style="list-style-type: none"> เกมไว้วางใจเพื่อน - ต้องดูแลเพื่อน ไม่ให้เพื่อนเจ็บ - มีความสามัคคี - มีความไว้วางใจเพื่อน
9	<p>ฐานพร้อมใจกิจกรรมบันเทิง</p> <p>ทำให้เราสนุกสนานและสอนให้มีความสามัคคี ไม่ทะเลาะกัน และทำให้เราไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน ทำให้เรามีความสุขกับกิจกรรม</p> <p>เลือกจำเนียร</p> <p>เพราะจำเนียรเป็นคนดี ไม่คิดร้ายกับใคร รักเดียวใจเดียว และไม่คิดอิจฉาริษยา และเป็นคนที่ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบ และมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่</p> <p>ไม่เลือกโถมฉาย</p> <p>เพราะเป็นคนที่ชอบอิจฉาริษยา และชอบแกล้งคนอื่น นิสัยไม่ดี โถมฉายเป็นนางมารร้าย</p>
10	<p>ฐานเลือกอย่างไรดี</p> <p>เรารู้จักคิดและรู้จักแยกแยะดีและไม่ดี</p> <p>เลือกจำเนียร เพราะเป็นคนดีและไม่เห็นแก่ตัว</p> <p>พี่ภัทร (ตัวละครในเรื่อง) ผิด เพราะเจ้าชู้และเป็นคนหลายใจ</p> <ul style="list-style-type: none"> เกมรถ ได้จากการไม่ประมาท ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนของเรา ได้รับความกล้าแสดงออก

จากตารางพบว่า ในฐานกิจกรรมที่ 3 นี้ แต่ละกลุ่มจะตั้งชื่อฐานตามกิจกรรมที่ได้ทำในฐาน เช่น ฐานละครเรื่องเรือนรักเรือนทาส ฐานละครทีวี ฐานความรู้จากการแสดงของพี่ ฐานความไม่ประมาทและฐานความไว้วางใจ เป็นต้น

ในส่วนของการรับรู้ความเข้าใจที่แต่ละกลุ่มได้รับจากกิจกรรมในฐานะพบว่า ทุกกลุ่มได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี และรู้หน้าที่ของตนเองในบทบาทต่างๆ ได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นความกตัญญู ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความไว้วางใจ และความไม่ประมาท เด็กทุกกลุ่มสามารถให้เหตุผลในการเลือกตัวละครในเรื่องได้ว่า เลือกจำเนียร เพราะเป็นคนดี มีความรับผิดชอบและเป็นคนรักของพระเอกมาก่อน เลือกโหมฉายเพราะสวย รวย

ตารางที่ 13 แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำเวิร์คช็อปฐานกิจกรรมที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติ

กลุ่ม	ฐานที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติ		
1	<u>ฐานแต่งเรื่อง</u> - ได้ฉีกกระดาษ - ได้กระซิบต่อกัน	- ฟังให้ชัด / พูดให้ชัด - ได้แต่งนิทาน (สนุกมาก)	- ตั้งใจฟังคนพูด
2	<u>ฐานเล่านิทาน</u> - ไม่ควรนิทานเพื่อน - ไม่ควรพูดเท็จ, ส่อเสียด, เพ้อเจ้อ - ฟังให้ถี่ถ้วน จับใจความแล้วถึงสรุป	- ไม่ควรตำหนิผู้อื่น ดักเตือนเพื่อน - ฟังอย่างมีสติ ฟังอย่างตั้งใจ - ไม่ควรยุยงเพื่อนไปทางไม่ดี (นิทานสนุกมาก)	
3	<u>ฐานนิทาน</u> - ให้เราได้เล่านิทานและแต่งนิทาน - ฉีกกระดาษและขุบขิบ	- ต้องฟังให้ดี ๆ ก่อนแล้วค่อยไปบอกเพื่อน	
4	<u>ฐานเล่านิทาน</u> - ได้รู้จักคิดรู้จักเล่าและฝึกใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ - เกมกระซิบ สอนไม่ให้ทุกคนโกรธ และจำใจความได้ถูกต้องตามที่พูด		
5	<u>ฐานจับใจความ</u> - ฟังให้เข้าใจ - มีสติในการฟัง	- พูดให้ครอบคลุม - ได้ความสามัคคี	- ได้ความแม่นยำ - ได้ความสนุกสนาน
6	<u>ฐานความแม่นยำ</u> - การจับใจความ - ตั้งใจฟัง	- มีสติในการฟัง - ความแม่นยำ	- ความสามัคคี - บอกให้เข้าใจ - ความสนุกสนาน
7	<u>ฐานกระซิบมูบมิบ</u> - การสื่อสารที่ดี - การพูด	- การฟัง - ความสนุก	- การฟังที่ชัดเจน - การพูดที่ชัดเจน - การฉีกกระดาษ

ตารางที่ 13 (ต่อ) แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรม
เวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติ

กลุ่ม	ฐานที่ 4 การพูดและฟังอย่างมีสติ
8	<p><u>ฐานกระซิบมูมิบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้ความรู้เกี่ยวกับการสื่อสาร - การคิดก่อนพูด - การฟังให้ดี <p>เกมฉีกกระดาษ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ฟังให้รู้เรื่องก่อนทำ - ต้องพูดให้ชัด - ฟังให้ดี ๆ
9	<p><u>ฐานเมตตากฎนา</u></p> <p>ทำให้เรามีสติในการฟัง และได้ความสนุกสนาน ทำให้เรามีความตั้งใจ มีความคิด สร้างสรรค์ในการเล่านิทานที่เราแต่งขึ้น</p>
10	<p><u>ฐานเมตตากฎนา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ฟังอย่างรอบคอบ ฟังให้ชัดเจน - พูดอย่างชัดเจน พูดอย่างมีสติ <p>- ได้ใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์</p>

จากตารางพบว่า ในฐานกิจกรรมที่ 4 แต่ละกลุ่มจะตั้งชื่อฐานตามกิจกรรมที่ได้ทำใน
ฐาน เช่น ฐานแต่งเรื่อง ฐานเล่านิทาน ฐานจับใจความ ฐานกระซิบมูมิบ เป็นต้น

ในส่วนของความรู้ความเข้าใจที่แต่ละกลุ่มได้รับจากกิจกรรมในฐาน พบว่า ทุกกลุ่ม
ได้รับความรู้เกี่ยวกับการสื่อสารทั้งในด้านของการเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี เมื่อเป็นผู้พูดต้องคิดก่อน
พูด และพูดให้ชัดเจน ครบคลุม เมื่อเป็นผู้ฟังต้องมีสติในการฟัง ฟังให้เข้าใจก่อนทำ และไม่จินตนา
พูดจาใส่ร้ายผู้อื่น หรือยุยงเพื่อนไปในทางที่ไม่ดี นอกจากนี้ยังได้ความรู้เกี่ยวกับการฉีกกระดาษ
การใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการเล่านิทาน ในเกมกระซิบได้ความรู้ที่ไม่ให้ใคร
ผู้อื่นและจำใจความได้ถูกต้องตามที่พูด

ตารางที่ 14 แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรมเวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 5 การบริโภคอย่างมีสติ

กลุ่ม	ฐานที่ 5 การบริโภคอย่างมีสติ
1	<p><u>ฐานกินอย่างมีสติ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้กิน (อิม, อร่อย) - ได้ร้องเพลง, ได้เต้น <ul style="list-style-type: none"> - ได้ทราบว่ากินอย่างมีสติเป็นอย่างไร (ไม่มูมมาม / กินช้าๆ / ไม่กินเลอะเทอะ) - เต้นไถ่อย่าง / เป่ายางจวบ / ได้แข่งขัน
2	<p><u>ฐานรับประทาน</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กินอย่างมีสติ กินเรียบร้อย ไม่มูมมาม - กินแล้วเก็บของได้เรียบร้อย ไม่ว่าคนอื่นจะกินมูมมาม (อ้วนกินเรียบร้อยกว่าใคร) - จากที่บาสไม่ชอบกินผัก กลับมากินผัก
3	<p><u>ฐานกินอย่างมีระเบียบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กินไม่มูมมาม กินไม่หก - กินอย่างมีสติ / ไม่พูดในเวลากิน <ul style="list-style-type: none"> - ควรกินผักและอาหาร 5 หมู่ - เลือกกินอาหารที่มีประโยชน์ - กินอย่างมีมารยาท
4	<p><u>ฐานกินอย่างมีสติ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กินอย่างมีสติ ไม่ประมาท - ไม่ควรกินอย่างมูมมาม - กินแล้วเก็บให้เรียบร้อย <ul style="list-style-type: none"> - กินไม่เสียงดัง - กินไม่หก - อย่ากินมากเกินไปจนจะกินไม่หมดได้ - กินอย่างสุภาพเรียบร้อย
5	<p><u>ฐานมารยาทผู้ดี</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีสติในการกิน - กินไม่มูมมาม - กินไม่เลอะเทอะ - กินอย่างพอเพียง - ไม่พูดคุยจนเลอะเทอะ <ul style="list-style-type: none"> - กินอาหารให้ครบ 5 หมู่ <ol style="list-style-type: none"> 1) โปรตีน = เนื้อสัตว์ 2) คาร์โบไฮเดรต = ข้าว 3) เกลือแร่ = ผัก 4) วิตามิน = ผลไม้ 5) ไขมัน = น้ำมัน เนื้อสัตว์ - กินอย่างมีคุณค่า - กินอย่างรู้คุณค่า - ทำให้เรากินผักมากขึ้น - ไม่เคี้ยวเสียงดัง - ได้ความสนุกสนาน
6	<p><u>ฐานมารยาท</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มารยาทในการกิน - กินอย่างมีสติ - กินอย่างพอดี - กินอย่างเรียบร้อย <ul style="list-style-type: none"> - กินอาหารให้ครบ 5 หมู่ <ol style="list-style-type: none"> 1) โปรตีน = เนื้อสัตว์ 2) คาร์โบไฮเดรต = ข้าว 3) เกลือแร่ = ผัก 4) วิตามิน = ผลไม้ 5) ไขมัน = น้ำมัน เนื้อสัตว์ - กินอย่างไม่เลอะเทอะ - กินอย่างรู้ค่า - ความสนุกสนาน

ตารางที่ 14 (ต่อ) แสดงความรู้ความเข้าใจของเด็กทั้ง 10 กลุ่ม จากการทำกิจกรรม
เวิร์คช็อป ฐานกิจกรรมที่ 5 การบริโภคอย่างมีสติ

กลุ่ม	ฐานที่ 5
7	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กินอย่างระมัดระวัง - ไม่ต้องรีบกิน - ไม่กินเลอะ - เหนื่อย <ul style="list-style-type: none"> - กินข้าวให้หมดจาน - ได้ความสนุก - ได้ความรู้เรื่องการกิน - อาหาร ความตื่นเต้น <ul style="list-style-type: none"> - ได้ความรู้รักใคร่ - อยู่ด้วยกัน - ไม่ด่าไม่ตีกันในที่พัก
8	<p><u>ฐานกินแบบมีระเบียบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - กินแบบมีสติ - กินให้เรียบร้อย - อย่ากินมูมมาม - ได้ความสนุก <ul style="list-style-type: none"> - ความแข็งแรง - กินอย่าเสียงดัง - ความพยายาม
9	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <p>ทำให้เรามีสติในการกิน และไม่กินมูมมาม กินไม่เลอะเทอะ และทำให้เก็บสิ่งที่เรากินเหลือหรือเศษอาหารให้เป็นระเบียบ ทำให้ได้ความรู้เกี่ยวกับหมู่อาหารต่างๆ</p>
10	<p><u>ฐานเมตตากรุณา</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ได้ความรอบรู้จากการกินให้เรียบร้อยและไม่ - มูมมาม - กินไม่เลอะเทอะ - กินอย่างมีสติ <ul style="list-style-type: none"> - กินอย่างพอเพียงพอดี - มีความกล้าแสดงออก - กินอย่างมีระเบียบ

จากตารางพบว่า ในฐานกิจกรรมที่ 5 แต่ละกลุ่มจะตั้งชื่อฐานตามลักษณะกิจกรรมในฐาน เช่น ฐานกินอย่างมีระเบียบ, ฐานกินอย่างมีสติ, ฐานมารยาทผู้ดี เป็นต้น และในส่วนของความรู้ความเข้าใจที่แต่ละกลุ่มได้รับจากกิจกรรมในฐาน พบว่า ทุกกลุ่มทราบถึงประโยชน์และคุณค่าของอาหารแต่ละหมู่อาหาร นอกจากจะชิมอร่อยจากอาหารแต่ละมื้อแล้วยังได้ทราบถึงมารยาทในการรับประทานอาหาร ซึ่งได้แก่ การไม่เคี้ยว หรือพูดคุยเสียงดัง ไม่กินเลอะเทอะ ไม่กินมูมมาม กินให้พอดี กินอย่างรู้คุณค่า ไม่เหลือทิ้งขว้าง และเมื่อกินเสร็จแล้วต้องเก็บให้เรียบร้อย ซึ่งมี 3 กลุ่ม ที่สมาชิกในกลุ่มรับประทานอาหารผักเป็นครั้งแรกจากการเข้าร่วมกิจกรรมค่ายสัมพันธ์ในครั้งนี้อีกด้วย